

SLOVENIJA JE ODRASLA, ZATO ODKLANJA
VARUHE IN PREVZGOJITELJE

stran 10 — 11

BILO BI KRIVIČNO, ČE BI ZK IZGUBILA NA
VOLITVAH SAMO ZARADI SVOJE PRETEKLOSTIOdprte strani
stran 12

Temeljna banka Gorenjske

ljubljska banka

GORENJSKA BANKA
FORMULA PRIHRANKA

Odločili smo se

Naj nas del naše skupne domovine Jugoslavije obsoja, zmerja, opozarja, nam grozi in nas podi, naj uporablja besednjak mračnjaštva in zmanipulirane zavesti, Slovenci imamo tudi po sredi, 27. septembra, ko smo sprejeli opljuvana dopolnila k naši ustavi, mirno vest. Storili smo nekaj, kar je naša pravica in kar je bila leta nazaj naša neuresničena dolžnost, pa je nismo uresničili zato, ker smo ocenili, da razmere niso bile zrele, mogoče pa smo bili tudi preveč obzirni, potrpežljivi, krotki. Hrabro in dostojanstveno smo šli v spopad in skušali s treznimi in argumentiranimi besedami očitno gluhih sogovornikom povedati, kaj v resnici sploh hočemo. Slovensko ljudstvo je tokrat vzdržalo, vzdržalo je njegovo politično vodstvo. Marsikateri dvom v njegovo iskrenost je tedni padel. Če bi Potrč, Kučan, Stanovnik, Smole in legalno izvoljeni delegati in predstavniki našega naroda v organih federacije tokrat klonili in ravnali drugače, bi bil izraz izdaja kar pravišnji, sesulo bi se vse, kar smo sporazumno, v dobrih namelih za Slovenijo in Jugoslavijo, storili za napredek, demokracijo, svobodo in ustvarjalnost ljudi.

Povejmo nejevernim Tomažem: odločili smo se zavestno in odgovorno, zase in za Jugos-

slavijo, vendar za takšno, v kateri bodo Slovenija in njeni državljani varni, svobodni, ki za nas ne bo ječa ali grožnja, temveč zagotovilo za vse, kar smo zapisali v spremenjeno ustavo. Tudi naprej kaže obdržati trezno in razumno glavo, nikakor pa ne bi smeli pristati na raven klobučarskega dialoga, ki nam ga vsiljujejo. Tudi če nas podijo iz te domovine, ne bomo šli, če bomo kdaj šli, po volji teh, ampak takrat, ko bomo sami spoznali, da je za nas življenje v jugoslovanskem skupnem domu nevzdržno.

Svojo ustavo smo to sredo, ki je lahko prelomen dan v dobrem in še vedno grozečem slabem smislu, sprejeli sami. Ta pravica nam pripada in priznavamo jo tudi drugim. Sprejeli smo jo brez bučnega uličnega proslavljanja, brez prisotnosti najvišjih predstavnikov federacije in drugih republik in pokrajin. Srce pa je hrabreje in vzneseneje utripalo v srcih večine Slovencev. Mar ni to pomembnejše od zunanje blišča, mar ni to najizvirnejši in najtrdniji dokaz, da smo se odločili prav in upam, še vedno pravi čas. Ne lastimo si pravice skrbništva za Jugoslavijo. Zanj pa smo odgovorni in za takšno pravo, s kakršnimi cilji je bila oblikovana, naj se zavzema vsakdo.

J. Košnjek

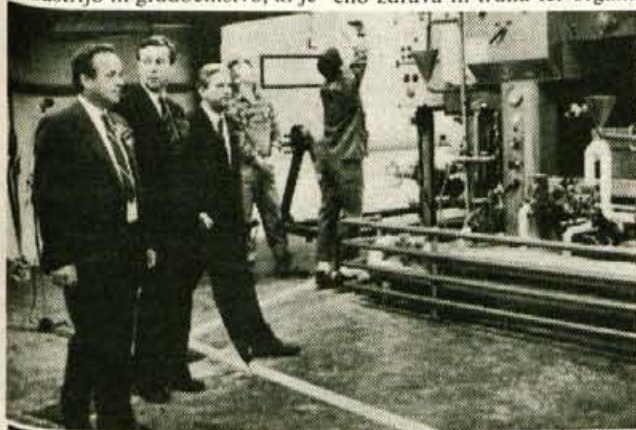
Dopolnila k slovenski ustavi so sprejeta - Vodstvo slovenske skupščine v trenutku razglasitve ustavnih dopolnil in ustavnega zakona. Dolg, spontan aplavz je napolnil veliko dvorano slovenske skupščine, iz ozadja pa se je pritaženo, potem pa vedno glasneje širila Zdravljica, od srede dalje nova himna slovenske države. Prvi so jo uradno zapeli najodgovornejši predstavniki slovenskega naroda, delegati in gostje skupščine. Naj še večkrat odmeva, vendar v drugačnih razmerah, v razmerah medsebojnega razumevanja in spoštovanja.

J. K., slika G. Šinik

50 let kranjske Zvezde

Kranj, 28. septembra - Kranjska tekstilna tovarna Zvezda, ki je bolj znana po svojem Centelinu, je z zagonom najodobnejšega stroja za beljenje in barvanje tkanin, proslavila 50-letnico tovarne.

Trak je prerezal najstarejši delavec Ivan Lunar, stroj pa je pogljal Uroš Slavinec, predsednik republiškega komiteja za industrijo in gradbeništvo, ki je

bil nato tudi slavnostni govornik na proslavi v kinu Center. Med drugim je dejal, da je Zvezda gospodarsko in finančno zdrava in trdna ter organizacijsko, kadrovsko, tehnološko in poslovno pripravljena za spopad v neizprosni tržni tekmi. Položaj tekstilne industrije pa se je v zadnjih dveh letih poslabšal, k čemur so pripomogli tudi neugodni pogoji uvoza bombaža in volne iz Sovjetske zveze, povišani kontingenti uvoza tkanin po meddržavnih sporazumih, visoke uvozne davke za surovine, ki so bile letos sicer znižane, seveda pa tudi zmanjšano povpraševanje na domačem trgu. Slovenski izvirni svet je tekstilni industriji iz depozitov družbenopolitične skupnosti že namenil 58,76 milijarde dinarjev in 4.163 tisoč nemških mark razvojnega dinarja, v obravnavi pa so predlogi o razbremenitvi tekstilne industrije s stroški skupne in splošne porabe. (več na 3. strani)

M. V.
Foto: F. Perdan

Samo strokovni kriteriji za cesto v Poljansko dolino

Rešitev bo ponujena konec leta

Škofja Loka, 27. septembra - Kot so včeraj dejali predstavniki republiške skupnosti za ceste na razširjenem sestanku predsedstva škofjeloške skupščine in izvršnega sveta, bodo v skupnosti do konca tega leta na strokovnih osnovah izdelali traso škofjeloške mestne oziroma obvozne ceste v Poljansko dolino. Od škofjeločanov samih pa je odvisno, ali bodo strokovne kriterije, med katerimi bodo tudi spomeniškoarhivni, ekološki, kmetijski, spoštovali in dvignili roko za prepotrebno cesto, ali pa bo ponovno prevlagali "politični kriteriji", od katerih ceste gotovo ne bo.

"Republikanci" so pritrdili, da tunnelska varianta, ki je sicer ni v njihovem planu, čeprav nastopajo kot investitorji, ni vnaprej odpisana. Hkrati z zadnjjo, puštalsko varianto, jo bodo finančno ovrednotili. Vprašanje pa je, ali bi tunnelska varianta navkljub staremu dolgu republike do Škofje Loke, povezana z odprtjem rudnika v Todražu, zdržala. V Sloveniji je namreč več kot trideset zahtev

nico (s katero bi se resda najlepše ognila vsem problemom). Mestno cesto zagotovo potrebuje. Zato bodo pred vrisovanjem nove trase novelirali prometno študijo.

Zal je tako, da tudi strokovne rešitve vsakdo lahko zmirira. Ta bojazen bo v Škofji Loki še naprej navzoča, od nje je največ odvisno, ali bo Škofja Loka dobila novo cesto ali (še) ne. Zato je gotovo edina pot, da se ognejo "političnim" pritiskom in rešitvam ta, da občinska skupščina potrdi strokovne kriterije, na katerih bodo strokovnjaki iz republike začrtali traso ceste skozi Škofjo Loko v Poljansko dolino, so še dejali včeraj.

H. Jelovčan

Novo Elanovo jadralno letalo

Lesce, 28. septembra - Begunjski Elan je predstavil novo jadralno letalo DG - 500 Elan Trainer, ki so ga strokovnjaki odlično ocenili. Zdaj nekaj časa na preizkusu.

Ob koncu sedemdesetih let se je Elan odločil za licenčno proizvodnjo letala DG - 100, ki mu je že čez nekaj led sledil DG - 300, ki so ga gradili s precejšnjim deležem lastnega znanja. DG - 300 se zdaj sodi med najboljše letala standardnega razreda.

Pred dnevi pa je na letališču v Lescah begunjski Elan predstavil novo vrhunsko jugoslovansko jadralno letalo DG - 500 Elan Trainer, ki meri čez krila 18 metrov, dolgo je 8,66 metra, teža praznega letala je 389 kilogramov; krila so izdelana iz karbonskih vlaken, letalo ima podobne lastnosti kot nova generacija standardnega razreda, letalo je lahko vodljivo, kljub temu pa stabilno. Primerno je za vse akrobacije.

Elan je na letališču v Lescah predstavil novo odlično jadralno letalo DG 500 Elan Trainer, ki bo na voljo za preizkus na leskem letališču.

- Foto: F. Perdan

V Škofji Loki pravijo

Najprej poskrbeti
za lokalni radio

Škofja Loka, 27. septembra - Na včerajšnji seji predsedstva občinske konference socialistične zveze so med drugim govorili o predlogu za ustanovitev regijskega radijskega programa.

Dejali so, da v Škofji Loki ne čutijo potrebe po skupnem gorenjskem radijskem programu, ne nazadnje ali pa predvsem še zato, ker je ustanovitev takšnega programa povezana z izdatnimi stroški. O regijskem programu ne morejo razpravljati, dokler ne bodo rešili načina financiranja domačega, občinskega radia, ki mu, razumljivo, dajejo prednost, saj opravlja pomembno vlogo obveščanja ljudi.

H. J.

Novo jadralno letalo DG 500 Elan Trainer stane 75.000 nemških mark.

D. S.

Epilog stavke v LTH

Dovolj govorjenja o nujnih spremembah

Škofja Loka, 27. septembra - Vrtilka dolžnosti glavnega direktorja LTH Tatjana Nastran je, kot je bilo razbrati na ponedeljkovem sestanku podjetniškega in občinskega sindikata, okrepljenem z vodilnimi ljudmi iz tovarne, občine, banke, zahtevno in nevhvaležno delo "notranje sanatorije razmer", ki so ji ga zaupali delavci, vzela zares. Začasna direktorica terja enako resen odnos do dela tudi od vseh drugih.

V epilogu stavke, ki je bila očitno potrebna zato, da se je kolo reševanja podjetniške "kože" hitreje zavrtelo, je izražena pripravljenost zaposlenih za uresničitev nujnih sprememb, hkrati pa tudi nemoč, saj ugotavljajo, da jim na številnih ključnih funkcijah, tudi v proizvodnji, manjka sposobnih strokovnjakov. Zato pričakujejo pomoč od zunaj pri iskanju vodilnih strokovnjakov, ki bodo sposobni oživiti perspektivne proizvodne programe, pri čemer naj bi podjetju pomagala tudi banka.

Čeprav je problem resen, pa tokrat še ni bilo veliko govora o tem, kako nameravajo v LTH reševati presežke delavcev, ki so očitni zlasti v režiji. Kar 52 odstotkov vseh zaposlenih je namreč rezijskih delavcev. Bivša tozda Livarna in Orodjarna sta se ob izločitvi elegantno ognila temu problemu, ki je tako ostal na plečih Hladistva.

V sindikatu so zahtevali izdelavo kriterijev za določanje presežkov delavcev ter pripravo programa reševanja s pomočjo prekvalifikacij, dokvalifikacij, prezaposlitev, predčasnih upokojitev in podobno. Elaborat, ki so se ga v LTH lotili pred poletjem, naj bi dokončali še ta mesec. V povezavi s tem ne kaže prezreti tudi stališča sindikata, da stečaj (mišljeno je na splošno) ne sme postati način za odslopitev odvečnih delavcev.

H. Jelovčan

Uradna politika in alternativa

Za skupno mizo

Ljubljana - Pretekli petek in soboto so se v Ljubljani sestali predstavniki (uradnih) družbenopolitičnih organizacij in alternativnih zvez. Osrednja tema pogovorov je bila oblikovanje tako imenovane okrogle mize, ki jo lahko razumemo kot nadaljevanje koordinacije iz Cankarjevega doma oziroma posodobitev in hkrati prilagoditev zelenim aktualnim spremembam političnega organiziranja v Sloveniji.

Če bi na kratko zapisali rezultate dogovorov uradne politike in alternative, velja reči, da so petkovo dogovarjanje predvsem označevale poteze predstavnika CK ZKS Petra Bekeša, ki praktično ni imel bistvenih pooblastil in se je moral tako vseskozi posvetovati s predpostavljenimi, kar so posamezni udeleženci mize označili kot namerno zavlačevanje partije.

V soboto je slovenska partija skozi besede Bekeša skorajda povsem spremenila svoje uradne poglede, med bistvenimi stvarmi, ki so bile izpostavljene, pa je bil zakon o volitvah in način volitev v DPZ.

Med drugim so se dogovorili tudi o začasnem vodstvu okrogle mize in za predsednika izvolili Jožeta Smoleta in za podpredsednika Ivana Omana.

V. B.

Obvestilo naročnikom

Mnogi naročniki nas kličejo in sprašujejo o tem, kaj pomeni poslana položnica za plačilo zaostale neplačane naročnine. Naj pojasnimo: Naročnino za mesec julij, avgust in september so na Gorenjskem pobirali poštarji v mesecu juliju. Vsem, ki jih poštarji niso uspeli dobiti, pa smo v sredo, 27. septembra, poslali položnico za to naročnino in morebitni dolg za nazaj. Vsi, ki jih zaradi odsotnosti poštarji niso dobili, naj poslano položnico razumejo kot osnovo za redno plačilo. Prosimo, da na položnicah zapisane zneske poravnate, o morebitnih napakah (n. pr. v primeru plačila v času obdelave) pa nas obvestite.

Naročniška služba
ČP GLAS

GORENJSKI GLAS

Ob 35-letnici izhajanja je kolektiv Gorenjskega glasa prejel red zaslug za narod s srebrno zvezdo

Ustanoviteljice Gorenjskega glasa so občinske konference SZDL Jesenice, Kranja, Radovljice, Škofje Loke in Trzin

Izdaja Časopisno podjetje Glas Kranj, tisk ČGP Delo Ljubljana

Predsednik časopisnega sveta: Boris Bavdek

Gorenjski glas urejamo in pišemo: Stefan Zargl (glavni urednik in direktor), Leopoldina Bogataj (odgovorna urednica), Jože Košnjek (notranja politika, sport), Marija Volčjak (gospodarstvo, Kranj), Andrej Zalar (gorenjski kraji in ljudje, komunalne dejavnosti), Lea Mencinger (kultura), Helena Jelovčan (izobraževanje, iz šolskih klopi, Škofja Loka), Cveto Zaplotnik (kmetijstvo, kronika, Radovljica), Darinka Sedej (razvedrilo, Jesenice), Danica Dolenc (tradicije NOB, naši kraji, za dom in družino), Stojan Saje (družbene organizacije in društva, SLO in DS, ekologija), Danica Zavrli - Zlebir (socialna politika, Trzin), Dušan Humer (sport), Vile Bešter (mladina, kultura), Franc Perdan in Gorazd Šinik (fotografija), Igor Pokorn (oblikovanje), Mirjana Draksler in Uroš Bizjak (tehnično urejanje) in Marjeta Vozlič (lektoriranje). Današnje številko je uredil Andrej Zalar.

Naročnina za III. trimesečje 97.000 din.

Naslov uredništva in uprave: Kranj, Moše Pijadeja 1 - Tekoči račun pri SDK 51500-603-31999 - Telefoni: direktor in glavni urednik 28-463, novinarji in odgovorna urednica 21-860 in 21-835, ekonomska propaganda 23-987, računovodstvo, naročnine 28-463, mali oglasi 27-960.

Casopis je oproščen prometnega davka po pristojnem mnenju 421-1/72.

uredništvo tel. 21860

V pismih in brzojavkah so zahtevali odločnost in nepopustljivost

Vsa Gorenjska podprla ustavna dopolnila

Pred sredino sejo skupščine SRS, ko so delegati sprejemali predlog dopolnil k slovenski ustavi, so bili slovenski delegati, skupščina in kar ves slovenski narod deležni številnih pritiskov, mnenj in namigov, da so slovenska dopolnila v neskladju z zvezno ustavo. Zato so se sestali tudi člani CK ZKS in ugotovili, da bi bilo vsako odstopanje od usmeritev, zapisanih v ustavnih dopolnilih, usodno za vlogo in položaj Slovenije.

Milan Kučan je že v uvodu seje poudaril, je treba vztrajati pri slovenskih izhodiščih in podpiri vsebine predlaganih ustavnih dopolnil, ne glede na pritiske in grožnje, da se lahko nastali konflikti urejajo z rešitvijo. Razpravljalci na seji so večinoma menili, da gre za umetno ustvarjen konflikt, saj slovenska dopolnila niso v nasprotju z zvezno ustavo. Slovenski komunisti so obsodili tudi ravnanje zveznih organov, ki so se pri ocenah slovenskih ustavnih dopolnil vedli nenavadno, kajti organi federacije so tudi slovenski organi, zato zvezni organi ne morejo biti instrument ene same politike.

Na seji centralnega komiteja ZK Slovenije so sprejeli stališča, ki jih je ob koncu razprave povzel Milan Kučan in ki se glasijo:

Dostojanstveno in argumentirano

● Sprejemanje ustave je suverena pravica in odgovornost republike in njenega najvišjega organa - skupščine. Vsako poseganje v svobodno odločanje delegatov je nedopustno omejevanje in kršitev suverenosti. CK ZKS podpira usmeritev, ki je začetna v ustavnih dopolnilih. Dopolnila kažejo tudi pot, kako do socializma po meri ljudi.

● Ni nobenih prepričljivih razlogov proti sprejemu dopolnil.

Člen 206 zvezne ustave je bil ves čas v ospredju. Ustavna komisija in skupščina sta svoje delo opravili pretehtano in odgovorno.

● Ni nobene prave utemeljitve za sklic seje CK ZKJ, zlasti v tem času in na tak način. To je svojevrsten pritisk na skupščino SRS. Odločitve, ki jih bodo sprejemali v Beogradu v takem ozračju, imajo lahko daljnosežne posledice, tudi razcep v ZKJ.

● Na CK ZKJ je treba razpravljati mirno, dostojanstveno in argumentirano o vseh posledicah pritiskov na Slovenijo, ki prihajajo tudi iz državnih organov. Ti s svojimi ocenami niso čakali na konec dela ustavne komisije.

● CK ZKS ne sprejema kvalifikacij in ocen na račun dopolnil in stanja v Sloveniji. Skrb zbujajo vprašanje, katere sile bo CK ZKJ podprl. Zdaj gre tudi za usodo Jugoslavije.

● V Beogradu ne bi smeli privoliti v noben sklep, ki bi ZKS zavezoval k ravnanju, ki bi bilo v nasprotju z večinsko voljo slovenskega naroda.

Podpora od vsepovsod

Iz vseh krajev Slovenije so te dni prihajali v Ljubljano izrazi podpore predlaganim dopolnilom slovenske ustave, hkrati pa pozivi, naj delegati nikakor ne popustijo pred pritiski.

IZJAVA PREDSEDNIKA PREDSEDSTVA SFRJ

ob vrnitvi z zasedanja Generalne skupščine OZN na letališču Brnik 27. 9. 1989 zjutraj

Vi ste sedaj v drugačnem razpoloženju, kot sem ga občutil na drugi strani oceana. Moram reči, da je zasedanje Generalne skupščine potekalo v zelo konstruktivnem ozračju, v ozračju popuščanja napetosti, dialoga, novega dialoga med vzporedom in zahodom, da so bili takšni toni prisotni v vseh razpravah tako predsednika Busha, kot sovjetskega zunanjega ministra Ševrnadževa. Vsi govorijo o dialogu, o demokratizaciji v svetu. Tudi sporočilo, ki sem ga sam prinesel v imenu naše države, pa tudi v imenu konference neuvršenih, je bilo podobno uglašeno, torej v smeri popuščanja napetosti in novega dialoga, tako da so ti toni, ki prevladujejo v svetu zelo v disonanci z našo trenutno situacijo, z dialogom ali nedialogom, ki sedaj poteka v državi. V zvezi s tem bi želel izjaviti, da popolnoma zaupam odgovornosti in zrelosti slovenske skupščine, ki bo danes razpravljala o ustavnih amandmajih. Vsi ustavni spori, ki bi lahko nastali, se lahko rešujejo samo na miren, konstruktiven način z dialogom, na takšen način, kot je predpisan v veljavni ustavi. Torej ne pride v poštev nobeno neustavno sredstvo za zaščito oziroma branitev obstoječe ustave, ker bi to bil nesprejemljiv paradoks. Prepričan pa sem, in vsekakor upam, da je v naši državi dovolj resnosti in zrelosti za takšen dialog. Drugačen način komunikacije se zdi v današnjih odnosih in v današnjih razmerah v svetu po-

vsem nesprejemljiv in povsem smatra kot napredno in civilizacijsko. v nasprotju z vsem, kar se danes v svetu dogaja in kar se

Iz dela ZSMS

Kongresne priprave

Škofja Loka - Pretekli teden je bil v Škofji Loki organiziran v okviru MS ZSMS za Gorenjsko posvet, na katerem so poleg delegatov vseh petih gorenjskih občinskih konferenc ZSMS sodelovali tudi Roman Lautar, Janez Sodražnik in Igor Lauš - predstavniki RK ZSMS. Osrednja tema pogovora je bila, po besedah sekretarja radovljiške občinske mladinske organizacije Rafaela Podlogarja, priprava na novembrski republiški mladinski kongres. Podlogar nam je povedal, da so obravnavali osnutke kongresnih dokumentov in se, po njegovih besedah, začuda vse preveč ustavljali pri osnutkih novega statuta in ne toliko pri vsebini novih usmeritev dela slovenske mladinske organizacije. Ob posameznih povsem konkretnih pripombah so se navzoči gorenjski delegati strinjali, da bo zapisano še potrebno dopolniti in predvsem tudi prilagoditi jezik dokumentov, kajti, kot meni Podlogar, sedanji materiali vse preveč spominjajo na visoke akademske razprave in se hkrati pozabljajo, komu je pravzaprav vse skupaj tudi resnično namenjeno.

H. J.

V. B.

PREJELI SMO

VZROKI ZA SLABŠANJE MEDNACIONALNIH ODNOSOV

Narodnostno strpni Slovenci in drugi Jugoslovani, ki spremljajo domače dogodke iz radijskih in časopisnih obvestil, so upravičeno zaskrbljeni nad sedanjim zaostrovanjem odnosov. Tako imenovana medijska vojna je dejanski odraz odnosov predvsem med slovenskimi in srbskimi voditelji. Čeprav so kritike namenjene vodilnim strukturam nasprotni strani, se z njimi enači vedno širši krog ljudi na obeh straneh, kar je tudi namen politikov.

Njihova prizadevanja pa niso usmerjena samo v pridobivanje širše podpore lastnega naroda, ampak poskušajo pritegniti na svojo stran še druge narode večinacionalne skupnosti. Za majhno Slovenijo je še posebej pomembna vsaka tuja podpora, zato ne izbira sredstev in načinov za takšno pridobivanje. Pri tem se poslužuje javnih pozivov in odkrite podpore vsem nasprotnikom, ki ovirajo srbska prizadevanja za konsolidacijo republike.

Se posebej nas moti molk Hrvatov, zato nekateri izgovarjajo v željah po njegovi prekinitvi. Ali resnično želimo, da se ponovi tragedija druge svetovne vojne, ko je bilo v medsebojnem obracunavanju pobitih desetisoč nedolžnih ljudi? Za takšno ponovitev zadostuje samo navržna iskra, in tega se Hrvati dobro zavedajo.

Veliko je bilo tudi sporov o nekaterih slovenskih zahtevah po različnosti. Vsak narod je upravičen do razlik, ki potrjujejo njegovo identiteto, in teh nam tudi nihče ne krati. V isti skupnosti pa so vprašljive za drugačno in gospodarsko ureditev. Tudi izsiljevanje višjih cen svojih izdelkov na enotnem tržišču ni več upravičena različnost, ampak je to pojav z imenom tržni protekcionizem, ki ga zavračajo vsa gospodarstva. Prav to je povzročilo tudi razhajanja na drugih področjih, ker so že davno ugotovili, da so gospodarski odnosi temelj vseh odnosov.

Čeprav je potekalo izvajanje slovenske cenovne politike v času dogovorne ekonomije, torej v ne-tržnih razmerah, so bile posledice za celotno jugoslovansko gospodarstvo katastrofalne, pa tudi slovenskemu niso prizanesle. Te bodo za slovensko gospodarstvo šele sledile, po temeljitejšem uveljavljanju tržnih pogojev, še posebej, če bodo slovenski voditelji vztrajali na sedanjih obre-

menitvah gospodarstva, ali te še povečevali, kot narekujejo vedno večje zahteve družbenih dejavnosti, ki niso usklajene z možnostmi gospodarstva. Tudi pred leti so takšne zahteve narekovale sprejem že večkrat omenjene cenovne usmeritve, ki pa ni dala želenih rezultatov, zato je bilo slovensko vodstvo prisiljeno primanjkljaj nadomeščati s povečano inflacijo, kar še vedno počne.

Prevrednotenje dela v Sloveniji ni bilo spremljano s posodobitvijo proizvodnje in povečano storilnostjo, kar bi slovensko vodstvo moralo uveljavljati takoj v začetku stavkovnega vala za zvišanje osebnih dohodkov. Zato je bil edini izhod za povečanje plač v zviševanju cen izdelkov in storitev, ki jih je vodstvo brez pomislekov odobraval, saj je bil takšen tudi namen cenovne usmeritve. Za neugodne posledice v nastajanju tržnega gospodarstva pa so kriva tudi podjetja, ki so sprejemala in uveljavljala ponujeno lažjo, toda kratkoročno rešitev z višjimi cenami.

Drugo sporno vprašanje, nad katerim se lomijo kopja, je jezik. Nekateri politični demagogi iz posameznih dogodkov (sojenje četverici) že ugotavljajo ogroženost jezika in v tem vidijo kršenje osnovnih človekovih pravic. Isti ljudje pa ne obsojajo drugih pojavov v Sloveniji, npr. celodnevne radijske oddaje v tujem jeziku in sporazumevanje z vsakim gostom v njegovem jeziku.

Za ohranjanje jezika in narodne pripadnosti otrok, skušajo naše šolske oblasti v tujini z dopolnilnim poukom, kaže pa, da so uspehi skromni. Večina priseljencev se poskuša čim prej poenotiti s »staroselci«, zato jih stare vezi obremenjujejo, posebno to velja za njihove potomce. Seveda so tudi izjeme, ki pa ne zanikajo pravila.

Podobno je z ekonomsko emigracijo v Sloveniji iz drugih republik. Njihovega števila ne ve nihče - ali pa ga nočejo objaviti - gotovo pa jih je precej več kot Slovencev na tujem. Njihovo navzočnost čutimo na vsakem koraku, večino pa tvorijo pri delu v gradbeništvu, komunali, gozdarstvu in še kje. Precej jih je v Sloveniji pridobilo stanovanja in se z družinami stalno naselilo, njihovi otroci pa obiskujejo slovenske vrce in šole, od osnovne

do univerze. Zaradi njihovega števila bi lahko v krajih z večjim številom teh otrok in v mestih odprli posebne razrede z dopolnilnim ali obveznim poukom srbohrvaščine, kot kaže, pa za to ni obojestranske pripravljenosti.

Iz razgovorov z otroki pa sem ugotovil še nekaj, kar dokazuje, kam sežejo sedanje razprtije in kje so korenine bodočih odnosov. Ti se začnejo krhati pri najmlajših; s šikaniranjem in zaničevanjem s strani vrstnikov v vrtcih, kar se nadaljuje tudi v osnovnih šolah. Ne trdim, da je to splošni pojav, je pa zelo razširjen, spodbudo zanj pa dobijo otroci iz svojega okolja, vzgojitelji pa so na to premalo pozorni. V srednjih in višjih šolah teh razlik ni toliko, tudi zaradi večje prilagodjenosti dijakov in študentov svojemu okolju, ostanejo pa posledice. Spomini na otroška leta povzročajo komplekse, ki se jih pozneje težko znebijo; nekateri celo spodbujajo k maščevanju, druge pa nasprotno, z janičarskimi dejanji dokazujejo svojo pripadnost.

Kako je že slovenska kri pomešana z »južno«, kažejo tudi končnice slovenskih priimkov, čeprav se tudi njihove končujoče vsi na ič. Če to upoštevamo, in še dejstvo, da se priimek nadaljuje samo po moški liniji, je pomešanost še velika večja.

Ker končnica ne skriva porekla tudi pozneje, v izogib posledic predlagam - to velja posebej za novinarje in politike - da končnice zamenjajo z -ar ali -en, ali pa jo preprosto izpuščijo. Prizadevni novinarji, pisci protisrbskih člankov in pravljic o Miloševiću, ki jih naši časopisi redno objavljajo, bodo potem morda začeli pisati kaj koristnejšega. To je bil le kratak intermezzo!

Prepričan sem, da slovenski jezik v Jugoslaviji ni ogrožen, in so vse drugačne trditve neresnične in zlonamerne, širijo pa jih tisti, ki sejejo same razdore med narodi, na čemer tudi gradijo svoj politični kapital. Tega pa Slovenci ne smemo dovoliti: svoje narodno osveščanje moramo graditi na strpnosti do drugih narodov in povezovanju z njimi na vseh področjih.

Mogoče si bo kdo moje pisanje razlagal za izdajo sedanje slovenske usmeritve, kar delno tudi je, po mojem pa so resnični izdajalci tisti, ki povzročajo in razplamtevanje spore. Najorej je treba začeti odpravljati lastne napake, šele nato nanje opozorjati druge. Prihodnjic bom pisal o podobnih vprašanjih, s posebnim poudarkom na nerazvite in Kosovo.

Stane Rakovec
Slap 23, Tržič

Franc Puhar - Aci

Kranjske zgodbe iz tega stoletja

— Leta 1917 — DRUŠTVENO ZATIŠJE V MESTU

Pred vojno je bila v Kranju očitna protinemska usmerjenost. Ne samo na občini, temveč tudi v raznih društvih. Od leta 1914 dalje pa je vse utihnilo. Narodna društva, kot Čitalnica, Sokol in Orel že od leta 1914 ne delujejo več.

Jugoslovanski klub je spomladi leta 1917 dal v javnost znano "Majniško deklaracijo". Mladina iz krogov narodnih društev jo je takoj z navdušenjem sprejela. Občinski možje pa so celo leto premišljevali, kaj bi storili. Šele decembra so se izrekli za deklaracijo.

NEMŠKA VOJSKA V KRANJU

Avstro-Ogrski armadi je prišla na pomoč nemška vojska. Štab z generalom Otonom pl.

ČAS ZATIŠJA IN PRIČAKOVANJA

Tudi na občini je delo zamrlo, čeprav so v pi-sarnah prejšnji mesec obesili prvih 5 žarnic. Soška fronta je bila preblizu. Večina meščanov je živevala v bedi, nekateri trgovci in prekupčevalci pa so obogateli. Obrtništvo je zastalo. Mayerjeva pivovarna ob Savi je prenehala obratovati. Tovarno usnja Pollak pa je prevzela vojaška oblast.

Državniška politika o usodi Slovenije po vojni v Kranj še ni segla. Tudi drugih stikov s svetom ni bilo, še z Ljubljano ne. Časopis "Gorenjec" je bil že marca 1916 zaplenjen in sploh ni več izhajal.

M. Ta. v. TRGOVINAH, KI CENIHO SVOJE KUPCE

plodovi sonca in zdrave zemlje

ozimnica '89

Velika ozimnica — 12 kozarcev à 720 ml kumarice rdeča pesa paprika mešana solata feferoni višnjevi kompot	Mala ozimnica — 6 kozarcev à 720 ml kumarice rdeča pesa paprika mešana solata višnjevi kompot
480.000 din	250.000 din
Mesaša solata 6 kom	Kislo zelje Kisla repa
180.000 din	160.000 din
Rdeča pesa 6 kom	Paprika fileti Paprika paradiznik
210.000 din	220.000 din
Kompoti: slivov breskov marelični višnjevi	Ananasov kompot 820 g 6 kom
360.000 din	290.000 din

Delikatetni paket
del. namoz s papriko 370 ml
del. namoz s hrenom 370 ml
ajvar 370 ml
šampinjoni 370 ml
feferoni 370 ml
gorčica 220 g

210.000 din

Paradiznikov ketchup 310 g
Pizza ketchup 310 g
Soladni dressing 310 g
Hambli dressing 310 g
Lovski dressing 310 g
Hrenov dressing 310 g

210.000 din

Novo - novo Paket
Ketchupi-dressingi

Denar za jeseniško knjižnico

Jeseniški izvršni svet je s pogodbo prenesel občinski knjižnici v upravljanje prostore v prireditvenem centru na Jesenicah. Tako je knjižnica dobila malo dvorano, del avle v pritličju ter pomožne prostore v kleti zgradbe. V teh prostorih so morali opraviti še nekaj gradbenih in vzdrževalnih del, predračunska vrednost vseh del pa znaša 660 milijonov dinarjev. Nosilec investicijskih del je občinska knjižnica, del sredstev pa je že zagotovila kulturna skupnost Jesenice in sicer v višini 530 milijonov dinarjev, 130 milijonov dinarjev

pa predstavljajo lastna sredstva knjižnice. Le z malo dvorano občinska knjižnica še vedno ne bi zadostila prostorskim pogojem, ki jih določajo materialni predpisi za delovanje knjižnice, zato je knjižnica dobila v uporabo tudi prostor, ki ga je uporabljal ženski pevski zbor. Ženski pevski zbor bo za nadaljnje uredničevanje svoje dejavnosti imel v uporabi nekdanji prostor radia, za vaje pa bo uporabljal prostor male dvorane. Občinska knjižnica bo lahko prostore uporabljala tedaj, ko

bodo opremljeni: predračunska vrednost za opremo obeh prostorov znaša 785 milijonov dinarjev. Teh sredstev pa knjižnica nima, ni jih planirala tudi kulturna skupnost Jesenice. Zato so člani jeseniškega izvršnega sveta med drugim predlagali kulturni skupnosti Jesenice, da z rebalansom finančnega načrta zagotovi občinski knjižnici sredstva za opremo novih prostorov in da se prouči možnost preselitve knjižnične enote na Plavžu v prostore Kosove graščine.

D.Sedej

Urednikova beseda

Današnje odprte strani smo odprli aktualnim dogodkom — sprejemanju slovenske ustave in pripravam na slovenski partijski kongres in volitve. Prof. Miha Naglič iz Žirov komentira sedanjí ustavni zaplet, sredico smo odprli dogajanjem v slovenskem in zveznem CK ter slovenski skupščini — zapis je pripravil novinar Jože Košnjek, na zadnji strani pa je pogovor z dr. Cirilom Ribičičem pred kongresom slovenske partije. Z njim se je pogovarjal novinar Cveto Zaplotnik. Ob zadnjih aktualnih dogodkih objavljamo tudi uvodno misel Josipa Vidmarja na drugem zasedanju AVNOJ.

Naslednje odprte strani bodo izšle čez štirinajst dni. Vabimo k sodelovanju.

Leopoldina Bogataj

Odprte strani

MIHA NAGLIČ

En narod, en človek, en glas

Kompilacija ob dopolnilih k slovenski ustavi

Če v mednarodnem pravu kot poroku svetovne civilne družbe ne bi veljalo načelo nacionalne suverenosti, bi po svetu potovale cele horde najrazličnejših jurišnikov, razširjevalcev takšne ali drugačne svetovne revolucije in siceršnjih fanatikov. Načelo **en človek — en glas** je zato zares demokratično, kadar ga uveljavljamo znotraj svojega naroda. V mednarodnih odnosih pa bi moralo veljati načelo **en narod — en glas**; to bi bil dokaz razvite svetovne demokracije. Danes je ta demokracija še nerazvita, saj velja načelo suverenosti držav, ne pa suverenosti narodov kot narodov. Odtod tudi paradoks, da veljata dve protislovni načeli hkrati: načelo pravice vsakega naroda do samoodločbe in načelo ozemeljske celovitosti vsake države kot države. Drugi, težji paradoks je, da ob tem, ko ni individualne avtonomije brez nacionalne suverenosti, nacionalna suverenost lahko obstaja brez avtonomije individuov. . . «

Tine Hribar¹

Prvi paradoks

Čudna, na videz brezglava je trditev, ki ta čas straši po Balkanu: da Slovenci s tem, ko ponovno zapisujemo pravico do samoodločbe v svojo ustavo, ogrožamo ustavno ureditev in ozemeljsko celovitost Jugoslavije. Paradoksalno, toda resnično. Jugoslavija, kakršna je, ne zado- voljuje nikogar več in v tem smislu je gotovo ogrožena. Še bolj pa njeno perspektivo ogroža dejstvo, da med tistimi, ki v njej živijo, ni niti najmanjšega soglasja o tem, kakšna naj bi bila. Za Slovence je v prihodnje možna le kot zveza suverenih nacionalnih držav, za Srbe le kot enotna država, za Hrvate je nekakšna sinteza, ne tič ne miš, kakršna že je. Po našem naj med republikami kot nacionalnimi državi velja načelo »en narod, en glas«, znotraj njih pa načelo »en človek, en glas«; po srbskem naj bi slednje veljalo v Jugoslaviji kot celoti. Naša težava je v tem, da smo ljudje v Jugoslaviji kot celoti. Naša težava je v tem, da smo narod, ki še ni postal resnična nacija, »narod s suvereno politično oblastjo, to je z lastno državo.«² Ko smo proti koncu zadnje vojne to skoraj že postali, smo svojo suverenost še enkrat prenesli na Jugoslavijo kot zvezno državo. Zdaj nam tisti, ki so si jo prilastili in z njo upravljajo, grozeče dopovedujejo, da smo se tedaj svoji suverenosti odrekli enkrat za vselej.

Grožnjam navkljub poudarjamo: Slovenci se kot nacija svoji suverenosti nismo odrekli. V Jugoslavijo se nismo združili zato, da bi preživeli, ampak predvsem zato, da bi v njej skupaj z drugimi živeli bolje. Če se po sedmih desetletjih izkaže, da sožitje naših različnosti ni več mogoče, da je bila naša skupna država že od vsega začetka en velik nesporazum, potem je možno dvoje: konfederacija oz. asimetrična federacija, ki opravlja le tiste zadeve, glede katerih se po načelu najmanjšega skupnega imenovalca vsi strinjamo ali samoodločba — s pravico do odcepitve in ponovne združitve.

Za Slovence je suverena nacionalna država *conditio sine qua non*, pogoj, brez katerega nam ni obstanka. Odločitev o tem, s kom in kako se bomo združevali po načelu »en narod, en glas«, je slej ko prej naša. Sicer pa smo o tem že toliko govorili in pisali, da so besede odveč. Nastopil je čas dejanj in pokončne drže.

Drugi paradoks

Oglejmo si raje še drugo čudno trditev, ki je »težja«, potrebna premisleka in za besedovanje bolj zanimiva. Gre za to, da ni individualne avtonomije brez nacionalne suverenosti, možno pa je obratno: država se lahko osamos-

voji od naroda in posameznika. Da je res tako, pričajo zgodovinski primeri in sedanji zgledi.

Nacionalna emancipacija je pred individualno. Francoska revolucija je sicer že pred 200 leti razglasila pravice človeka in državljana, vendar osamosvojenega posameznika, kakršnega srečujemo v razvitih zahodnih družbah danes, takrat še ni bilo. Zdaj šele vidimo, da v času francoske revolucije ni bilo jasnega razlikovanja med svobodo ljudstva in svobodo posameznika. Poudarek je bil na suverenosti ljudstva, na Rousseaujevi »volonté générale«, v splošni volji, da bi vse ljudi priznali za državljanke, da bi vsi postali enakopravni člani države. Šlo je za upor zoper sistem, ki ni priznaval dosežkov individualnega dela in sposobnosti, ampak predvsem tisto, kar ti pripisejo dedno ali zaradi privilegijev. Proces vse večje individualizacije in avtonomizacije posameznika se je tedaj začel.

Zgodovinsko gledano se je moralo torej najprej osamosvojiti ljudstvo v svoji lastni, nacionalni državi in šele ob tem in za tem se je pričel prebijati v svobodo tudi posameznik. Ta razvojna shema velja za t. i. zahodno tradicijo, vzhodni je proces emancipacije zajel državo in nacijo, posameznika pa ne. Za ruski in kitajski narod oz. državo pač ni mogoče reči, da nista suverena, posamezni Rusi in Kitajci pa so v tem oziru šele na začetku poti. »Niti državna struktura predrevolucionarne Rusije niti tradicije pravoslavne cerkve niso dajale podlage za individualne politične pravice. Individualizem se navezuje na renesanso in reformacijo, ki sta imeli malo vpliva na carsko Rusijo. . . Integrativne strukture Rusije so bile bolj komunalne kot individualistične (npr. »mir« ali »obščina«). Ruska zgodovinska dediščina, za katero so značilni kolektivizem, afektivnost, sprejemanje avtoritete ter grupna — prej kot pa individualna — identiteta, se je spojila z novo, komunistično ideologijo, ki je vključevala podobne značilnosti. Kazalo bi podrobneje proučiti, do kakšnih kumulativnih učinkov je prišlo zaradi prežemanja specifične zgodovinske dediščine in komunistične ideologije — po posameznih območjih — v Jugoslaviji.«³

Paradoks je torej v tem, da so jugoslovanski narodi in posamezniki, ki jim pripadajo, dediči dveh zelo različnih evropskih emancipacijskih tokov: zahodnega in vzhodnega. Titova partija je hotela to temeljno civilizacijsko in kulturno razliko med nami preseči v enotnosti razrednega boja; nacionalno in individualno sta bila podrejena partijskemu in državnemu. »V razrednem konfliktu (ali vsaj v ideologiji razrednega boja) postane individualna avtonomija odvečna in moteča. Za velike, globalne in dolgoročne razvojne cilje se je treba podrediti in žrtvovati, lahko tudi življenje. Zaradi jutrišnje svobode se odrekamo današnji avtonomiji, in če je treba, temu podredimo tudi

svoje individualne interese. Interesi posameznika ne morejo imeti iste »teže« kot z vrha določeni splošno družbeni interesi. Med avantgardo in ljudskimi množicami je prečiščen prazen prostor, iz katerega so izrinjeni vsi vmesni avtonomni subjekti.«⁴ Že nekaj časa je v tem izpraznjenem prostoru zopet »pestro«. V somraku boljševizma se dogajajo na videz čudne reči: priziga se zelena luč za večjo svobodo posameznika in hkrati rdeča luč za načelno že priznano suverenost republik kot nacionalnih držav. Toda, če si tega posameznega človeka in »Državljan« katerega glas nekateri tako povzdigujejo, ogledamo pobliže, vidimo, da gre slej ko prej za »homogenizirane« posameznika; že prej sproletariziran, je zdaj postal še nacionalist. Njegov glas se sicer sliši, ko vpije na mitingih kot del homogenizirane mase, vendar to še ne pomeni, da se večja njegova individualna avtonomija. Nasprotno. To, kar se dogaja, je poskus unitaristične prevare, ki se izkaže za samoprevaro samih unitaristov. »Njihov okvir predstavlja Jugoslavija kot država, država, ki se imenuje Jugoslavija. Zato dejansko ne izhajajo iz posameznika, marveč iz države; tistega človeka, ki naj bi imel en glas, že vnaprej obravnavajo kot jugoslovansko bitje. Kot bitje, ki pripada jugoslovanski državi ne glede na njegovo narodnost. Prav zato se temeljno načelo **en človek — en glas**, pretvorjeno v temeljno načelo, spreminja v antidemokratično načelo majorizacije, v načelo apriorne premoči Srbov kot večinskega naroda v Jugoslaviji. In zato to načelo v svoji ekskluzivistični obliki ni nič drugega kot operativno sredstvo v rokah tistih, ki hočejo Jugoslavijo spremeniti v Srboslavijo.«⁵ Petje srbslavcev nas ni očaralo, kaj hitro smo spregledali njihovo namero.

»Geslu **en človek — en glas** nekaj manjka, da bi zares lahko učinkovalo kot demokratično načelo, se pravi kot načelo oblasti ljudstva. Da bi to načelo sploh lahko veljalo na družbeni, ne pa zgolj na puščavniški ravni. Gre za vprašanje, znotraj katere človeške skupnosti naj bi veljala in obveljala človekova pravica do lastnega glasu. Na ravni človeštva kot takega doslej namreč še ni bilo nikakršnega glasovanja. Človeštvo je razdeljeno na skupine in le znotraj teh skupin ljudje oddajajo svoj glas. Velike družbene skupine človeštva so države. V odnosu med državami, na mednarodni ravni, na primer v OZN pa ne velja geslo **en človek — en glas**, namreč načelo **en narod — en glas**. To načelo izhaja oz. pravice vsakega naroda do samostojnosti, ki se kaže kot pravica do samoodločbe.«⁶

Slovenci torej vztrajamo pri pravici do samoodločbe in pri načelu **en narod — en človek — en glas**. V središču naše pozornosti je osamosvojeni posameznik, ki pripada suverenemu narodu in njegovi državi. Šele v suvereni slovenski nacionalni državi — osamosvojeni v tem smislu, da mi odločamo, s kom in kako se bomo povezovali in združevali — šele v tem okviru se lahko gremo demokracijo. Dopolnitev slovenske ustave je korak naprej v tej smeri.

OPOMBE

1. Tine Hribar, *Geslo »en človek — en glas...«*, Demokracija, 21. 6. 1989
2. »Zaradi konceptualne jasnosti speljujem naslednje definicije: **ljudstvo** je množica narodno neizdiferenciranih ljudi, **narod** je skupina ljudi istega rodu, ljudstvo kot narod tvori **etnijsko državo** je suverena politična oblast, **nacija** je presek naroda in države, v idealnem primeru narod s suvereno politično oblastjo, tj. z lastno državo.« Tine Hribar, Nova revija, št. 57, str. 3
3. Zdravko Mlinar, Individualna avtonomija in človekove pravice v razvojni perspektivi, 1989, tekst bo objavljen v dveh različicah v reviji Teorija in praksa in v Žirovskem občasniku.
4. Prav tam
5. Glej op. 1.
6. Prav tam

DBO DOPOLNIL

zato odklanja varuhe

Na zdravje in srečo ustavi. Mitja Ribičič in Tone Pavček.

Ivan Oman, predstavnik Okrogle mize na zboru združenega dela in član ustavne komisije: "Ustavna dopolnila moramo danes sprejeti kljub grožnjam z vseh strani. Na ustavni komisiji in naši pravni strokovnjaki, priznani v Jugoslaviji, so jasno dokazali, da dopolnila niso v nasprotju z zvezno ustavo, če pa bi bila, pa o tem lahko odloča le ustavno sodišče. Če dopolnil ne bi sprejeli, bi slovenski narod izrek nezupnico svojemu vodstvu, saj bi bila to izdaja."

so proti spornim dopolnilom skladno s stališčem predsedstva države in partije in zveznega sekretariata za ljudsko obrambo. Nekaj mnenj delegatov. Jože Antolin iz Kranja, poročevalec odbora za družbenopolitični sistem zbora združenega dela in član ustavne komisije: "Ustavna dopolnila moramo danes sprejeti kljub grožnjam z vseh strani. Na ustavni komisiji in naši pravni strokovnjaki, priznani v Jugoslaviji, so jasno dokazali, da dopolnila niso v nasprotju z zvezno ustavo, če pa bi bila, pa o tem lahko odloča le ustavno sodišče. Če dopolnil ne bi sprejeli, bi slovenski narod izrek nezupnico svojemu vodstvu, saj bi bila to izdaja."

Gospod Tone Bohinc, župnik v Retečah pri Škofji Loki, član ustavne komisije in predsednik Slovenskega duhovniškega društva: "Dopolnila je danes treba sprejeti. Današnji dan je zame, če ga primerjam s polpreteklo zgodovino, nekaj podobnega kot Kočevski zbor ali II. zasedanje Avnoja v Jajcu. Danes se s sprejemom teh dopolnil širijo in utrjujejo temelji naše prihodnosti, naše slovenske državnosti. Kakršnokoli nesprejetje (kar sem prepričan, da ga ne bo) bi bila za člane ustavne komisije, predvsem pa za delegate slovenske skupščine, usodna, zgodovinska napaka, ki je slovenski narod ne bi smel in ne bi mogel nikdar odpustiti. Gre za narod, gre za našo prihodnost, zato v popolnosti soglašam s sprejemom dopolnil."

Rina Klínar, delegatka z Jensevic, je v svojem odmevnem nastopu med drugim povedala: "Za nepreklicno odločitev za amandmaje so bili predvsem sporni amandmaji in pa tisti, ki nam jih drugi očitajo. Če smo si pravico do samoodločbe znali ubraniti v najtežjih dneh naše zgodovine, če so si jo narodni narodi napisali v mednarodne sporazume, h katerimi je pristopila tudi Jugoslavija, potem mi nihče ne sme onemogočiti izraziti te svoje volje v našem parlamentu. To pravico želimo ohraniti ne le zase in za tiste, v imenu katerih odločam, ampak predvsem za rodove, ki

Iz uvodnega govora Mirana Potrča

Konec obdobja vladavine ideologije in politike

Pričakujemo in prepričani smo, da so lahko sprejete spremembe podlaga za dokončno pretiranje vezi z obdobjem, ko sta ideologija in politika dominirali nad človekom in gospodarstvom, z obdobjem, ko je bila kljub drugačnim željam in usmeritvam, vsebina socialističnih in samoupravnih odnosov bolj podrejena oblikam in mehanizmom odločanja kot pa svobodni pobudi in ustvarjalnosti ljudi. Prepričani smo, da z ustavnimi dopolnili le utrjujemo, ne pa rušimo koncept Jugoslavije kot svobodne, demokratične in enakopravne skupnosti narodov in narodnosti. Prepričani smo, da dopolnila že v veliki meri odražajo tako resnična pričakovanja in zahteve državljanov Slovenije in slovenskega naroda. Dopolnila sprejemamo v pogojih nastajajočega političnega pluralizma. Z njimi ga hočemo tudi ustavnopravno institucionalizirati ter uveljaviti. Ne le za nas, tudi za ostale v Jugoslaviji in njene najvišje organe je naše današnje ravnanje in odločanje pomemben preizkus spoštovanja ustavnosti in zakonitosti.

Predlagane rešitve ustvarjajo pogoje za družbenoekonomsko ureditev, ki temelji na enakopravnosti vseh lastnin, na svobodni organiziranju proizvodnih in drugih dejavnosti, za politični sistem, kjer so nosilci oblasti ljudje, enakopravni in brez omejitve, organizirani in v ustavnem redu enakopravni v svojem delovanju, za skupščinski sistem, ki temelji na enakopravnih vlogi in pristojnosti treh zborov, za učinkovitejšo in racionalnejše urejanje splošnih in skupnih družbenih interesov, za večjo skrb in odgovornost skupščin, za doslednejše spoštovanje pravic in svobod človeka, za utrjevanje suverenosti Slovenije kot države slovenskega naroda in ljudstva Slovenije v Jugoslaviji.

Nekateri predlagani amandmaji, predvsem o samoodločbi, ekonomski suverenosti, uporabi slovenskega jezika pred državnimi organi, pravicah italijanske in madžarske narodnosti ter pristojnostih skupščine Slovenije pri varovanju z ustavo določenega položaja, pri prevzemanju finančnih obveznosti za federacijo in upoštevanju gmočnih možnosti republike ter o uvajanju izrednih razmer, so deležni kritičnih ocen ne le jugoslovanske javnosti, ampak tudi mnogih organov SFRJ. Čeprav je bilo o tem že napisanih dovolj jasnih in kvalificiranih mnenj, sem zaradi odgovornosti te skupščine in zato, da se izognem ugovoru, kako ste delegati odločili neobveščeni ali zavedeni, dolžan ponoviti nekatera dejstva. Skupščina Slovenije je edini po ustavi pristojen organ, ki v imenu slovenskega naroda in ljudstva Slovenije odloča o sprejetanju ustave. Za sprejetje ustave ni predvideno nikakršno obravnavanje, dajanje mnenj in ocen, kaj šele soglasja v drugih republikah in pokraji-

Drnovška komisija klicali iz New Yorka

Malo pred poldnevom je bilo na hitro sklicana novinarska konferenca s predsednikom slovenske skupščine in ustavne komisije Miranom Potrčem. V odgovorih na vprašanja časnikov je povedal naslednje: ustavo, čeprav gre za novo ustavno razpravo je naša ustavna praksa in tega ne zanika, vendar smo sprejeli odgovorno zase in federacijo. V 10. dopolnilu, da je SR Slovenija v sestavi Jugoslavije na temelju trajne celovite in neodtujljive pravice slovenskega naroda do samoodločbe, ki vključuje tudi pravico do odcepitve in združitve. 11. dopolnilo smo zapisali, da delovni ljudje in občane svobodno odločajo o svojem delu in rezultatih dela ter razpolagajo z naravnimi bogastvi in naravnimi viri skladu s svojimi, v ustavi priznanimi pravicami in dolžnostmi. Bode 46. dopolnilo, ki pravi, da organi federacije o zemlji Slovenije upoštevajo pri poslovanju s pripadniki drugih narodov in narodnosti ustavno pravico enakopravnosti jezikov narodov in narodnosti. Dejanja in akti, ki so izvedeni v nasprotju s temi določbami nimajo pravne veljave. Ko je deležno 55. dopolnilo, ki govori o pravicah italijanske in madžarske narodnosti, ki so Sloveniji avtohtoni. Nasprotje zvezi ustavi naj bi bili tudi v 63. dopolnilu. Prvo pravico v primeru, če organi federacije sprejmejo odločitev, ki je v nasprotju s pristojnostmi, tem posežejo v ustavni položaj pravice Slovenije, je slovenska skupščina dolžna sprejeti ukrepe, ki zagotavljajo varnost pravic in položaja Slovenije. V drugem pa piše, da slovenska skupščina Slovenije razporezi izredne razmere v Sloveniji predlog predsedstva Slovenije, če je nevarnost obstoja republike oziroma njene ustavnosti. Skratka, brez soglasja skupščine ali predsedstva Sloveniji ne sme sprejemati rednih ali podobnih razmer. Slovenska skupščina ima pravico odpoklicati svojega člana v zveznem predsedstvu, če ta v nasprotju s tem dopolnilom

Med zasiedanjem skupščine. Jabolko na mizi in cvet na prsni je dobil vsak, kdor je dopolnilo skupščine.

Prejem dopolnil je tudi velika odgovornost, na kar kažejo tudi besede Kučana, Marinca in Smoleta.

Slovenski narod je dokončno izbral pravico, da zdaj in za vselej sam odloča o svoji usodi

Tovariši, zlom stare Jugoslavije, zlom fašizma v podobi veselih Italije in Nemčije. 27. aprila 1941 je bila usoda slovenskega naroda, mesec dni kasneje je počila prva partizanska puška. Od takrat slovenski narod bori na morda najtežavnejšem območju v Jugoslaviji, stisnjem med Nemčijo in za povrh še Madžarsko. V tem boju si je dvakrat izboril prostrana svoboda, da bi se hvalili, marveč zato, da bi z uspehi utemeljili nekaj drugega. S tem namenom slovenski narod dokončno izbral pravico, da zdaj in za vselej sam odloča o svoji usodi. Pravice, ki smo si jih tako priborili, slovenski narod ne bo zlorabil. Ze od prvih dni našega boja smo jih posvetili temu, o čemer danes jasno govorimo — enotnosti in bratstvu slovenskih narodov. V bivši Jugoslaviji smo bili Slovenci nestetokrat obsojani za svojo enotnost in bratstvo slovenskih narodov. Takšno gledanje dobiva danes svoj konkretni izraz v ustavi. Slovenci, prvič nastopamo kot enakopraven, samostojen in suvereno ustvarjamo svojo državo in prihodnost. Verjemite, da bo slovenski narod to svojo tvorbo, našo skupno domovino, branil kot doslej, saj bo v osvobodilnem boju z zmago nad sovražniki, notranji in zunanji, branil svojo svobodo.

Josip Vidmar v imenu slovenskega naroda na drugem zasedanju AVNOJ

DR. CIRIL RIBIČIČ, ČLAN PREDSEDSTVA CENTRALNEGA KOMITEJA ZVEZE KOMUNISTOV SLOVENIJE:

Bilo bi krivično, če bi ZK izgubila na volitvah samo zaradi svoje preteklosti

Ljubljana, 25. septembra - "Na prihodnje volitve ne bomo šli s pesimizmom. S tem, ko se ustavnopravno odpovedujemo vodilnemu položaju, se ne odrekamo težnjam, da bi si na pravičnih volitvah zagotovili čimvečje zaupanje med ljudmi. Zveza komunistov želi biti še naprej organizacija, ki bi sama s svojim programom ali s podobno usmerjenimi organizacijami vplivala na razvoj slovenske družbe," je v pogovoru za Gorenjski glas dejal dr. Ciril Ribičič, član predsedstva Centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije.

- Mnenja o prenovi ZK in družbe nasploh so tudi v ZK različna; lahko pojasnite glavne smeri oziroma prevladujoča razmišljanja?

"V zadnjem času slišimo predvsem različna mnenja o tem, kakšno naj bo stališče zveze komunistov do napak in neuspehov v preteklosti. Nekateri menijo, da je vsako razpravljanje o preteklih sporih in težavah nesmiselno, ker vodi le v zaostrovanje razmer; drugi (skrajneži) so mnenja, da je bilo vse, kar se je zgodilo po vojni, negativno, in zavračajo tudi tisto, kar imenujemo pozitivne tradicije zveze komunistov... Jaz menim, da prenova ZK ter političnega in gospodarskega sistema ne more biti uspešna in učinkovita, če ne bomo izdelali temeljite analize, ki bo z dovolj političnega in zgodovinskega občutka uravnoteženo odgovorila na vprašanje, kaj so bile v naši preteklosti sistemske napake, kaj napake, ki jih je zakrivila zveza komunistov, in katere so tiste napake, za katere so odgovorni posamezniki. Nedavno razpravljanje o Popitovem pismu je spodbudilo predvsem neustrezno presojanje zgodovine in "črno" prikazovanje preteklosti, kar po mojem ni bilo in ni produktivno, ker odvrta "akterje" prejšnje politike od prenove in ker ne daje realne ocene o tem, kaj je treba spremeniti in kako."

Drugi konflikt, ki je že nekaj časa aktualen in zadeva vprašanje, kakšno Jugoslavijo hočemo in kakšni naj bodo odnosi v Zvezi komunistov, se zadnje čase izraža predvsem v razpravi o predlogu dopolnil slovenske ustave. Gre za konflikt med tistimi, ki zagovarjajo centralizacijo in hočejo tako spremeniti tudi federacijo, in med drugimi, ki menimo, da je treba graditi federacijo na državnosti, samostojnosti, neodvisnosti in samoodločbi republik in na njihovi odgovornosti za skupni jugoslovanski razvoj."

- Prenova poteka počasi, za mnoge prepočasno. Kaj jo ovira - stara miselnost in praksa, kadri, obremenjenost s preteklostjo, kaj drugega?

"S trditvijo se ne bi povsem strinjal. Prenova - vsaj kar zadeva stališča in usmeritve - poteka dokaj hitro, za mnoge tudi prehitro. Menim, da je to tudi eden od razlogov, da je prišlo do Popitovega pisma in do konflikta, v katerem pa se je tudi del članstva ZK nezadovoljen, češ da prenova poteka prepočasno. Gre za različna mnenja in za to, da se bosta postopoma v ZK jasno izoblikovali dve krili, ki se bosta razlikovali prav v radikalnosti in konservativnosti stališča o tem, kako hitro prenavljati

ZK in celotno družbo. In ker brez obeh kril ni mogoče leteti, je zelo pomembno, kdo je na sredini, kdo je sposoben upoštevati ustvarjalne pobude obeh kril pa tudi opozorila, da so preskoki nerealni in nevarni ter da je prenova, ki ostaja pri besedah, razmerje političnih sil pa se ne spreminja, obsojena na neuspeh."

- Zdi se, da ima slovenska zveza komunistov dobre srednje vodstvo, sicer pa precej sekretarjev na terenu, ki slabo razumejo partijska stališča in usmeritve. Ali tudi to ovira prenavo?

"Dokler je bila zveza komunistov v monopolnem, privilegiranim položaju, je imela možnost oblastniškega delovanja in ukazovanja ter sistemskega in zunajsystemskega uresničevanja sklepov in usmeritev. Naloga sekretarjev je bila predvsem ta, da so uspešno izvajali usmeritve; manj pa so bili usposobljeni za samostojno, kritično razmišljanje in za ustvarjalno delo, ki pa ga terja nov položaj ZK. V zvezi komunistov se dobro zavedamo, da zahtevni družbeni program ni realen, če tudi na terenu ne kadrov, ki so za prenavo in spremembe."

- Zveza komunistov se stara, odmira... Je ob pomanjkanju mladih moči (in idej) program še realen?

"Zveza komunistov ima sicer še vedno zelo veliko članov, vendar pa se je že doslej večkrat pokazalo (tudi na Kosovu), da število članov in moč neke organizacije nista v premem sorazmerju, ampak prej v obratnem. Iz ZK izstopajo člani, ki se ne strinjajo z njeno usmeritvijo ali vidijo možnost ustvarjalnega delovanja v novoustanovljenih političnih zvezah. Veliko resnejši problem je to, da ni mladih in da zato že lahko govorimo o nevarnosti odmiranja ZK. Ta nevarnost je še toliko večja, ker zveza socialistične mladine ne želi biti več generacijsko socialistično usmerjena organizacija, iz katere bi (tako kot v preteklosti) politično aktivni mladinci kar precej množično prehajali v zvezo komunistov. V vodstvu ZKS poskušamo z nekaterimi potezami in akcijami privabiti v zvezo komunistov tudi mlade. Ob pripravi programskega dokumenta za slovenski kongres in za volitve 1990 "Za evropsko kakovost življenja" smo organizirali skupino mladih komunistov, ki bo ocenila, ali je program dovolj privlačen za mlade ali ne. S tem tudi uvajamo novo prakso v naš način dela. Če so doslej starejši ugibali, kaj mislijo mladi, naj bi zdaj mladi sami povedali, kaj je treba spremeniti v organiza-

ciji in v družbi. Program "Za evropsko kakovost življenja" ni klasičen program za kongres, ampak je to tudi program, kaj želi slovenska ZK v naslednjih petih letih doseči in prispevati k družbenemu razvoju. Že osnovno geslo je izzvalo precej razprav, podpore pa tudi nerazumevanja. Usmeritev "za evropsko kakovost življenja" je nedvoumna in ne pozablja na to, da je takšno kakovost mogoče doseči le z drugačnim delom in gospodarjenjem."

- Je kaj bojzani, da bi se zveza komunistov in nove zveze (alternativa) ukvarjale same s sabo, ljudje pa bi še naprej živeli slabo, daleč od ravni evropske kakovosti?

"Nastajanje alternative, opozicije oz. novih zvez je sicer prispevalo k prebujanju zveze komunistov, vendar bi bilo lahko to "prebujanje" še učinkovitejše, če bi bila tudi alternativa uspešnejša in če bi bile njene analize in usmeritve bolj poglobljene. V zvezi komunistov ugotovljamo, da njihovo delo temelji predvsem na negativnih programih, še zlasti na kritiki napak in slabosti ZK v preteklosti in sedanjosti. Strinjam se, da se družbene in gospodarske spremembe za zdaj še ne odražajo v boljši kakovosti življenja, vendar se bo tudi to kmalu pokazalo, če bodo ZK, druge tradicionalne politične organizacije (socialistična zveza, sindikat, mladina, borci) ter alternativa usmerjali energijo k pravi vprašanju in če bodo državni organi, predvsem pa skupščina sprejemali odločitve, ki bodo dejansko izražale voljo ljudi."

- Kakšne naj bi bile po partiskem modelu prihodnje volitve?

"V zvezi komunistov menimo, da je treba bolj kot doslej upoštevati evropske in sveto-vne izkušnje, pridobitve in tradicije. Dopolnila k slovenski ustavi jih sicer že v precejšnji meri določajo, vendar bo to, kakšne volitve bomo imeli prihodnje leto, precej odvisno tudi od volilnega modela. Nesporo je, da je treba krepiti vlogo državljanov in organizirati takšne volitve, ki ne bodo samo neposredne, ampak tudi pravične. Ker vsaka organizacija vidi volilni model po svoje, je razumljivo, da bo o njem še veliko polemike. Mislim, da je za razpravo slabo, ker se je alternativa poenotila in ker nastopa kot enotni "blok".

V zvezi komunistov se zavzemo za spoštovanje tistih izkušenj demokratičnih držav, ki ob strankarski polarizaciji upoštevajo konkurenco med posameznimi kandidati. Nekateri nam ob tem očitajo, da podpiramo takšen volilni sistem zato, ker imajo določeni komunisti v

javnosti večji ugled kot celotna organizacija. V tem je nekaj resnice, posamezniki imajo na volitvah več možnosti kot organizacija, ki se v predvolilni tekmi ne more otresti grehov iz preteklosti; programski dokument, ki ga pripravljamo, pa se tudi ne bo "prijel" tako hitro. V ZKS nimamo namena, da bi preprečevali konkurenco med organizacijami; nasprotujemo pa temu, da bi politične organizacije same določale kandidate in da bi imeli volilci le možnost glasovanja med organizacijami, ki bi ponujale bolj ali manj kakovostne in znane kandidate. V zvezi komunistov se tudi zavzemamo za to, da bi imeli več neodvisnih kandidatov in da bi bile njihove sposobnosti pomembnejše od tega, iz katere organizacije izhajajo. Ljudje, državljani (in ne samo organizacije) naj bi s svojimi glasovi, podpisi ali kako drugače določali kandidate in na volitvah odločali, kdo je vreden njihovega zaupanja."

- Kakšne so možnosti ZK za zmago, če bi bile volitve normalne in pravične? Kaj bi, denimo, pomenilo to, če bi se partija po volitvah znašla v opoziciji?

"Na volitve ne gremo s pesimizmom. S tem, ko se ustavnopravno odpovedujemo vodilnemu položaju, se ne odrekamo težnjam, da bi si na pravičnih volitvah pridobili čimvečje zaupanje med ljudmi. Komunisti želimo biti še naprej organizacija, ki bi sama s svojim programom ali skupaj s podobno usmerjenimi organizacijami vplivala na razvoj slovenske družbe. Ker na ZKS leti veliko očitkov prav zaradi tega, ker je na oblasti in ker je bila v prete-

klosti na oblasti tudi tako, da je delala v nasprotju z voljo ljudstva, bi bilo iz teh razlogov celo lažje, če bi bila zdaj v opoziciji. Mislim, da bi bilo krivično, če bi ZKS na prihodnjih volitvah izgubila samo zaradi svoje preteklosti, s katero se zadnje čase uspešno spopada. Tudi to je eden od razlogov, da se zavzemamo za takšne volitve, na katerih bi prišlo do izraza sposobnosti kandidatov. V ZK tudi ne mislimo, da bi morali dobiti na volitvah podporo, ki bi nam omogočila monopol. ZK se bo povezovala z vsemi, ki se bodo zavzeli za družbeno koristne rešitve, in sicer ne glede na to, ali so člani ZK ali ne; pripravljena pa je tudi na sodelovanje s klasičnimi političnimi organizacijami, z novimi zvezami in celo za skupni nastop prek skupnega kandidata."

- Nekateri namigujejo, da bo jugoslovanski kongres usodno vplival na položaj slovenske zveze komunistov.

"Bojazen je upravičen, še posebej zato, ker je v Jugoslaviji realna nevarnost, da bi poskušali na zveznem kongresu z večinsko voljo vsiliti Sloveniji odločitve o nekaterih bistvenih vprašanjih. V ZKS smo se nedvoumno opredelili, da o takšnih vprašanjih, kot so: kakšna Jugoslavija, kakšen socializem, kakšna demokracija ne more biti preglasovanja in bomo zato delegatom dali jasna napotila, kako ravnati, če ne bi uspeli preprečiti preglasovanja."

- Prav zaradi obremenjenosti s preteklostjo je slišati tudi za predloge, da naj bi se ZKS odrekla demokratičnemu centralizmu, se organizacijsko osamosvojila in si celo izbrala drugo ime.

"V programskem dokumentu ZKS je precej elementov, za katere lahko rečemo, da ne predstavljajo elementov programa klasične politične organizacije, ampak so sestavina zasnove dokaj širokega socialističnega programa, ki naj bi povezoval v ZK ljudi s socialistično usmeritvijo, brez dogmatskih in ideoloških omejitev. Podoben program pripravljajo tudi v SZDL in ZSM; sicer pa so še nekatere organizacije, ki bi zaradi svojega imena morale razmišljati podobno, vendar razmišljajo drugače in se opredeljujejo za negativni program. Spreminjanje programa (če ga bodo delegati slovenskega kongresa sprejeli) izpostavlja tudi preimenovanje in so-

delovanje z vsemi enako ali podobno usmerjenimi organizacijami. Menim, da ne bi bilo smiselno, če bi imeli v Sloveniji tri, štiri ali celo več organizacij s podobnim programom in da bi bilo koristno, če bi v prihodnosti prišlo do njihovega povezovanja ali celo združevanja. Spreminjanje imena pred volitvami bi bilo tudi zelo občutljivo, še posebej zato, ker bi nekateri to razumeli kot del predvolilnega boja. V komisiji za pripravo programskega dokumenta ocenjujemo, da bi bilo preimenovanje ZK razumljiva posledica prenove in vsebinskih sprememb, vendar pa v centralnem komiteju ZKS menijo, da vprašanje imena ne bi smeli postavljati v ospredje, tudi zato ne, ker sedanje ime še ni bilo v celoti izkoriščeno. Po sporu z informburojem se je partija "prelevila" v zvezo komunistov, v organizacijo, naj bi se odrekla monopolu in delovala na nov, drugačen način. To se ni uresničilo, stara praksa se je ohranila kljub novemu imenu... Ime kajpak ni toliko sporno, da ga ne bi mogli ohraniti še naprej, vendar pa je obremenjeno z napakami in drugačno prakso v preteklosti. Jaz se zavzemam za to, da bi dolgoročno razmišljali o povežovanju tradicij OF in ZK in o organizaciji, ki bi bila organizacija socialistov in komunistov."

- Tudi v javnosti postaja vse bolj očitno, da sta v ZKS vsaj dve, tri različne frakcije. Je morda nevarnost, da bi ZK tudi formalno razpadla na več organizacij?

"V zvezi komunistov in tudi sicer se bomo morali navaditi na to, da so v članstvu in tudi vodstvu različna mnenja, stališča in ocene družbenega razvoja in da ne smemo že vnaprej znamenovati tistih, ki zastopajo manjšinska mnenja, z zdravimi ali konservativnimi silami. Vsaka organizacija pa mora tudi presojeti, kje so skrajne meje notranje razčlenitve in polarizacije. Za ZKS še ni nevarno, da bi imela pretirano izoblikovane notranje frakcije; večja nevarnost je monolitnost, ena resnica... Popitov očitok o "eni glavi in eni resnici" v slovenski ZK je absolutno krivičen, še zlasti, če sedanjo prakso, ko je omogočeno izražanje različnih mnenj, upoštevamo s prete-

TEMA TEDNA OD »ŠVICE« DO ŠVICE

Včasih se sprašujem, ali smo Jugoslavlani s svojimi prekričevanji sploh kaj dosegli? Doma nič in manj kot nič, po svetu pa zanimanje in vseprek negativne ocene, kar sploh ni čudno, če vemo, koliko ljudi imamo po zaporih, v izolacijah, koliko jih je škaniranih, ponižanih, moralno kaznovanih, zdefrenciranih in brez služb. Taka popularnost je čudna reč, a kaj hočeš: na prvih straneh smo, v komentarjih in uvodnikih. S svojimi nerazumnimi mitingi in normalnemu Evropejcu nedoumljivo primitivno politično kulturo smo veliko bolj godni za kakšne rubrike Saj ni res, pa je, če ne bi tudi po svetu začutili, kakšna tragika je vse skupaj.

Kadarkoli že prisluhnem odmevom po svetu, napeto prežim, kdaj je kdo spet napisal, da je Slovenija jugoslovanska Švica! Tedaj se mi kar milo stori. Toplo mi rata pri duši, domišljija dobi peroti: Švica, mili Bog! Posebno v zadnjem času se čisto miselno distanciram od raznoraznih nočnih sej in revolvrskih Obračunov pri OK koralu in zaplujem v svoje švicarske vode. Od tam so raznorazne grožnje, češ »puško bom snel s stene in pozapril slovensko vodstvo, ki si upa v ustavna dopolnila«, ne le na meji vsakega okusa in razuma, ampak čisto navadni otroški vrtec. Tu, na senčni strani moje Švice, pa mi poženejo kri v glavo...

Tu, v jugoslovanski Švici, me kar stresa od groze, kaj bo spet znil nekdo v Črni gori, kjer se zlahka na mitingu zbere famoznih 50.000 ljudi, tam, v tapravi Švici, pa ob priliki črnogorskega mitinga melanhonično dihmem: »Madonca, ti pa imajo res cajt in energijo!«

A točno zdajle, 27. septembra, ob 19. uri, imam slutnjo Švice doma! Priokus taprave Švice. Imam jo skupaj z ostalimi Slovenci, saj nas vlada ni pustila na cedilu, ko je rekla odločni NE tistim puškarjem in mitingašem, ki imajo cajt in energijo.

A dan D še zdaleč ni minil, vam pravim kot jugoslovanski Švicar. Še se bodo snemale puške s sten, brez skrbi. Še bo zavijalo in se kadilo okoli slovenskih vogalov, še bodo deležni tako pikantnih metafor, kot je tista, ki se je slišala na črnogorskem mitingu. Slutim, da na račun Slovenije, ker se zaenkrat še niso preorinetirali na druga interesna področja. Govornik je v luči sprejemanja slovenskih dopolnil zajadral v tako primerjavo: »Vemo, da sneg ne pada le zato, da pač pade. Pade zato, da je videti sledi divjadi.« Uauuu, se je slišalo pred titograjsko skupščino v čast in slavo snežnim razmeram in drugim vremenskim pojavi, še vreme je tako osveščeno, da ve, kaj je pravica in skazica.

V alpskem delu prave Švice pa imajo sneg zato, da smučajo in ga prodajajo, z izkupičkom pa fino živijo. Ni jim mar emocionalnih snežnih in vseh drugih miselnih preokupacij, ki naj bi bile vse v službi neke ideologije. In nismo ne žejni in ne lačni, varčujejo in nam še na misel ne pride, da bi metali denar v vreče brez dna...

Od jugoslovanske do tazaresne Švice je - še dolga pot. Sam Bog nam pomagaj, kako se bomo vsi skupaj še »našvicali«, preden bomo v pravi Švici. Kljub motečim vremenskim faktorjem pa iskreno želim, da bi bili vsi skupaj enkrat vsaj približno tazaresna Švica...
Sedež

ljubljska banka

KOT IMETNIK TEKOČEGA RAČUNA, ŽELIM SVOJ DENAR V SOBOTO ZVEČER OB 22. URI!

NEMOGOČE?

BANKOMAT je samopostrežni stroj, ki s pomočjo identifikacijske kartice z magnetnim zapisom oz. **BANKOMAT KARTICE**, omogoča dvig denarja **KADARKOLI** in brez navzočnosti bančnega delavca.

V Gorenjski banki bodo bankomati kmalu delovali. Zato morate imetniki tekočega računa, ki želite z bankomati poslovati, izpolniti prošnjo za izdajo bankomat kartice.

Prošnjo, skupaj z osnovnimi navodili, dobite na vseh bančnih okencih Gorenjske banke, kjer izdajamo čeke.

Temeljna banka Gorenjske Kranj

Jež

Tale pearl - barley je po 8 milijonov za porcijo. Malo ali veliko - kdo bi sploh še vedel v današnjih časih!

Dahnili so da:

V Kranju: Anita Grašič in Tomaž Čadež z Visokega; Alenka Jerše in Iztok Krevs iz Kranja; Mirjam Kopač in Matjaž Bajželj iz Naklega; Romana Balazič in Robert Varl z Ribnega; Milena Videmšek in Valentin Smolej s Pangrščice.

Čvek

Avtobus Margaret Thatcher se prodaja

Britanska konservativna stranka se je odločila, da proda oklopni mini - bus, ki ga je v predvolilni kampanji uporabljala ministrica. Karakteristike vozila: modre barve, tehta 13 ton, ima 18 sedežev, štiri telefonske linije, generator za elektriko in WC. Britanski časopisi predlagajo, naj ga ponudijo avtorju Satanskih stihov, saj je še vedno v veliki nevarnosti...

Angleži se učijo japonsčine

Britancem učenje jezikov ni bilo nikoli vrlina. Toda zdaj se množično odločajo za tečaje japonsčine. Razlog? Kar precej japonskih firm se pripravljajo, da odpre svoje filijale v Veliki Britaniji. Znanje japonsčine je zato velika prednost za tiste, ki bi se v teh firmah radi zaposlili.

Teško življenje psov

Čprav domače živali, pse in mačke, njihovi lastniki vztrajno ljubkujejo, je večina teh živali v resni nevarnosti, da bi mentalno zbolevale - tako je sporočilo s kongresa britanskih veterinarjev iz Glasgova. Živali naj bi bile praktično frustrirane, saj so pravi zaporniki v pretoplih sobah, ob televizorjih... Če bi psi govorili, so dejali na kongresu, bi verjetno rekli: »Oh, kje so dobri stari časi, ko smo bili še svobodni in smo se lahko predali svojim nagonom...«

Dumping cena za hišo Linde Evans

Slavna igralka Linda Evans - Kristl iz še bolj znane serije Dinastija se je odločila, da da v najem svojo veliko hišo na Beverly Hills za 8.000 funtov mesečno. To je tako razjezilo njene slavne sosesde, same filmske igralce in igralko, da so protestirali, saj najemnina običajno znaša najmanj 65.000 funtov.

Hiša je popolnoma opremljena, prostrana, pred njo je trata v obliki srca, pred zvedavimi pogledi pa vse to varuje visoka ograja. Potem ko je nehala snemati Dinastijo, se je Linda odločila, da zapusti Hollywood in oddide v državo Washington, kjer ima drugo hišo.

Manson bi spet ubijal

Charles Manson, vodja sekte, ki je pred dvajsetimi leti tako strahotno ubijala, je sporočil, naj ga nikar ne spustijo iz zapora, ker je še vedno sposoben ubiti pravo množico ljudi. Manson, ki je tedaj s pravim masakrom umoril sedem ljudi, med drugim tudi slavno igralko Sharon Tate, je med drugim tudi dejal, da bi na prostosti takoj poravnal račune...

PRIJAZEN NASMEH

SLOVENIJA, PRIJAZNA DEŽELA NA SONČNI STRANI ALP? NE VEDNO

MAJDA KRPAN

Priznam, da sem najprej "vzela na piko" neko drugo prodajalko Tekstilindusove industrijske prodajalne sredi Kranja in nehoti skušala njeno prijaznost. Podlogo sem iskala tanko bombažno oziroma viskozno blago, kot je zahtevala moja šivilja. In ker se na blago ne spoznam veliko, sem prodajalko poprosila za končke blaga, da bi jih lahko pokazala mojstrici. Brez besed mi jih je odrezala, tanko seveda, da bi ne prizadela naslednje stranke, mi svetovala, kaj bi bilo boljše. Od enobarvnega lahko odreže kakšen tanek tanek trakec, toliko da se vidi barva ali kvaliteta, vzorčnega pa ne more. Prodajalka je bila prijazna, pripravljena pomagati, ponuditi tudi vse drugo. Tako neviljivo, da sem se že skoraj odločila za kos prelepega, kot svila padajočega blaga iz viskoze v velikem vzorcu in jesenskih barv za krilo... Ampak ne, prišla sem le zaradi podloge. Morda jutri, ko pridem blago iskat. In tudi pogovorila se bom s njo, sklenem.

Vendar naslednji dan je nistem našla. Našla pa sem drugo, prav nič manj prijazno. Bo pač morda ta na vrsti, si mislim in jo spremljam pri njenem delu. Nekaj najstnic je prišlo po blago za pentlje za v lase. V Jani so prebrale, da so zdaj modne in vse so hotele tanko drobno rožasto turkizno blago. Prodajalka je bila takoj pripravljena odrezati jim trakove, vendar, ko je ugotovila, da je blaga le še za bluzo, se je obotavljala in ni hotela odrezati. Kako bo tole neki speljala, me je zanimalo, kajti dekleta je le vlekle k drobnim rožicam. Nekaj takšnega so si verjetno zamislile na svojih glavah. A prodajalka jih je znala prepričati, da niso nič manj lepe in modre pike na beli podlagi, ali bele na modri, ali pa onile drobni vzoreček. Toliko blaga jim je prinesla na mizo, jih razgrinjala pred njimi, da so mimogrede pozabile na tisti modri konec, se ogrele za nove vzorce in na koncu so bile vse zadovoljne. Majda Krpan, ena od mlajših prodajalk v Tekstilindusovi prodajalni je še enkrat potrdila, da zna ravnati s strankami.

"Vse skušamo biti prijazne," mi pripoveduje, potem ko so dekleta že odšla s svojimi drobnimi zavitki. "Prilagajamo se stranki in s svojim svetovanjem včasih bolj, včasih manj zadane. Kakšna stranka točno ve, kaj bi rada kupila, takrat ni težav, če pa želje niso povsem izrazite, je najbolje, da si stranka najprej blago sama ogleda, potem skušaš najti njen okus in ko ga spoznaš, veš tudi prav svetovati. Izbira je velika, zato se je stranki vsekakor težje odločiti. To povsem razumemo in imamo, vsaj upam, dovolj potrpljenja za vse."

D. Dolenc

Sejem na Dovjem

Dovje - Mojstrana - V tej krajevni skupnosti zavzeto nadaljujejo z živahnimi družabnim življenjem. Člani sekcije za ljudske običaje pri KUD Jaka Rabič pripravljajo v nedeljo, 1. oktobra, prvi vaški sejem sredi vasi Dovje. Sicer imajo sejni v tem kraju večstoletno tradicijo, prirejali so jih vse do 1941, do začetka druge svetovne vojne.

Kasneje za to očitno ni bilo dovolj zanimanja, letos pa to tradicijo spet oživljajo. V goste so povabili najrazličnejše obrtnike z domačo robo, aktiv kmečkih žena bo pripravil domače dobrote, organizirali pa bodo več družabnih tekmovanj in iger.

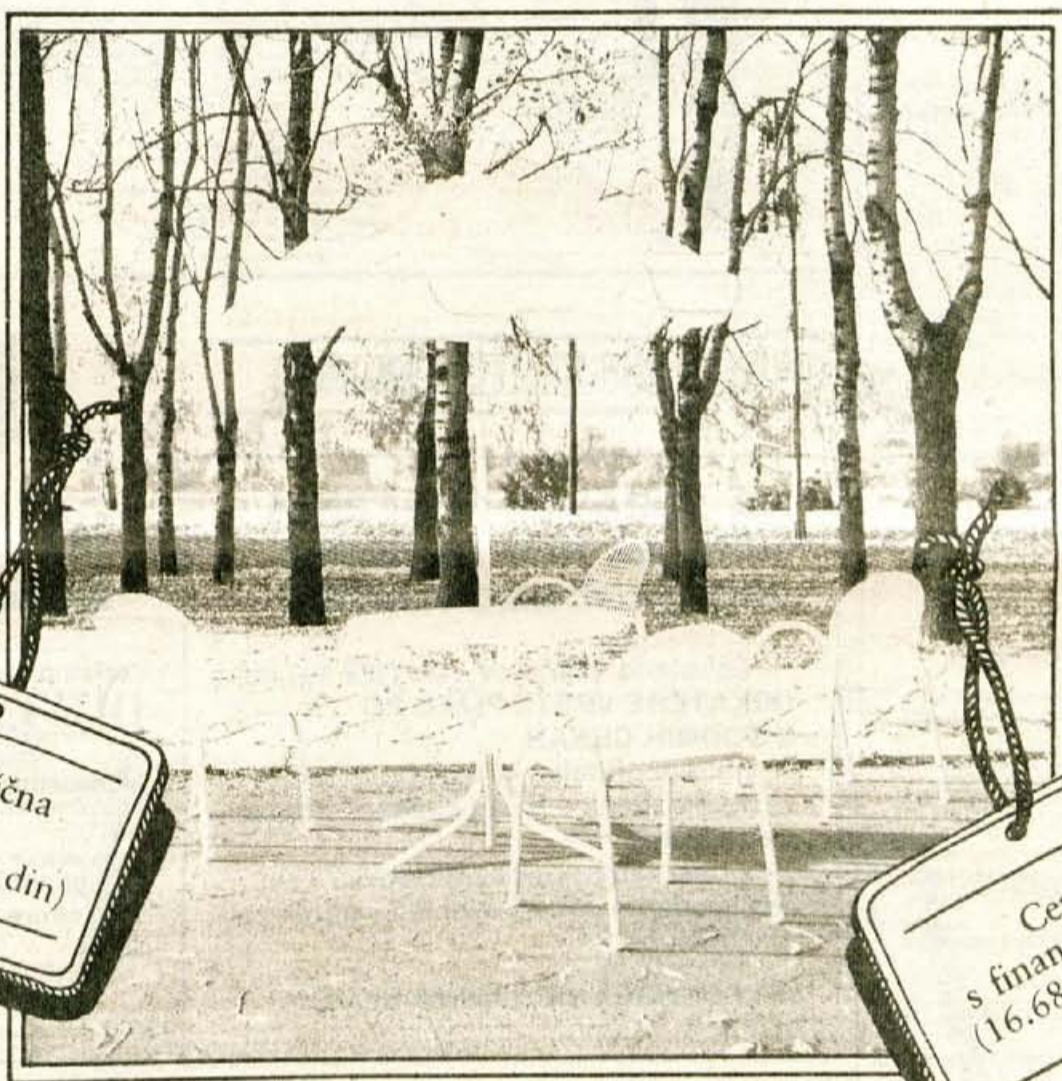
Na sejskem prostoru bo še stojnica turističnega podmladka osnovne šole 16. december Mojstrana. Ne bo manjkala tudi stojnica v stilu boljšega trga, skratka v nedeljo bo na Dovjem ves čas zabavno in veselo.

J. Rabič

POGLEJ, PRIMERJAJ, PREMISLI!

Gledate sedežno garnituro, ki jo lahko imamo na vrtu ali balkonu.
To je garnitura BRIONI, ki ima svojo ceno;
danes ali po treh mesecih kreditiranja.

Izhodiščna
cena
(9.346.000 din)

Cena
s financiranjem
(16.683.000 din)

Katera
je mamljivejša?

* Izhodiščna cena je bila izračunana 1. 8. 1989 v salonu Mebla v Ljubljani.

**MI NE DAJEMO POPUSTA PRI GOTOVINSKEM NAKUPU,
DAJEMO VAM MOŽNOST NAKUPA PO IZHODIŠČNI CENI!**

MEBLO

Nakup naših izdelkov z gotovino se splača!
(v salonih MEBLO in nekaterih trgovinah s pohištvo)

Saloni Mebla: Nova Gorica, Ljubljana, Celje, Maribor, Zagreb, Rijeka, Karlovac, Varaždin, Đakovo, Novi Sad,
Subotica, Stara Pazova, Novi Beograd, Sarajevo, Titograd, Skopje

NOVO!
Dicuran forte
 načrtovan uspeh

- Zatira istočasno vse širokolistne semenske in travne plevelle.
- Čas za škropljenje lahko izbirate, od setve pa vse do razraščanja žita spomladi.
- Ni omejitev glede temperature in razvoja žita.

Dicuran forte... najbolj gospodarna rešitev proti plevelom v žitu. Zato v vaši zadrugi zahtevajte dicuran forte.

11065 3 sl YU (0889)

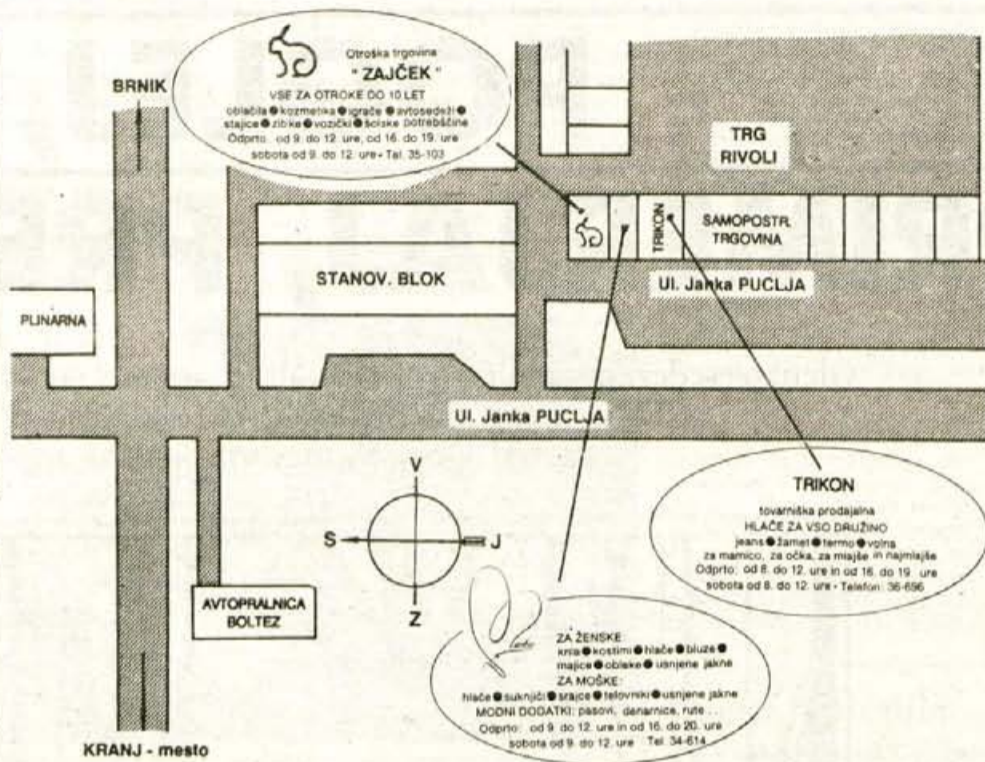
TRGOVINA
"CENTER"

— velika ponudba vseh vrst izdelkov iz JEANSA:
 ELASTIČNEHLAČE IN KRILA, TERMO
 HLAČE, TERMO JEANS HLAČE, JAKNE

— PRODAJA NOVIH IN
 RABLJENIH OBLAČIL

Odprto od 8. do 19.,
 sobota od 9. do 12.
 Kranj, Cesta Staneta
 Zagarja 2

BRNIK

Otroška trgovina
"ZAJČEK"
 VSE ZA OTROKE DO 10 LET
 oblečila • kozmetika • igrače • avtomobili •
 stajice • zibke • vozčki • lojke • potrebšćine
 Odprto: od 9. do 12. ure, od 16. do 19. ure
 sobota od 9. do 12. ure • Tel. 35-103

TRG RIVOLI

STANOV. BLOK

TRIKON

SA MOPOSTR.
 TRGOVINA

UI. Janka PUCLJA

PLINARNA

UI. Janka PUCLJA

AVTOPRALNICA
 BOLTEZ

KRANJ - mesto

TRIKON
 tovarniška prodajna
 HLAČE ZA VSO DRUŽINO
 jeans • žamet • termo • volna
 za mamico, za očka, za majhe in najmajhe
 Odprto: od 8. do 12. ure in od 16. do 19. ure
 sobota od 8. do 12. ure • Telefon: 36-696

ZA ŽENSKO
 krzno • kostim • hlače • bluze •
 majice • obleke • usnjene jakne

ZA MOŠKE
 hlače • suknji • brance • istoimenski • usnjene jakne
 MODRI DODATKI: pasovi, denarnice, rute
 Odprto: od 9. do 12. ure in od 16. do 20. ure
 sobota od 9. do 12. ure • Tel. 34-614

alpina

**NOVO IZ
 ALPINE**

BOGATA IZBIRA NAJ-
 NOVEJŠIH SVETOVNO
 ZNANIH MODELOV
 ŽENSKIH ČEVLJEV PO
 KONKURENCNIH CE-
 NAH IZ KOLEKCIJE ZA
 JESEN V RAZNIH BAR-
 VAH IN VZORCIH V
 PRODAJALNAH ALPINE

EMBALAŽNO GRAFIČNO PODJETJE
 ŠKOFJA LOKA,

Kidričeva c. 82, Škofja Loka objavlja

JAVNO LICITACIJO

za prodajo osnovnega sredstva:

Unis tovorni avto VW Caddy Izklicna cena
 diesel, letnik 1984 170.000.000 din

Javna licitacija bo na sedežu v četrtek, 5. oktobra 1989, ob
 13.00 uri.

Ogled je možen isti dan (informacije po tel. 631-232, int. 41).

Osnovno sredstvo bomo prodali po načelu ogledano —
 kupljeno. Kasnejših reklamacij ne bomo upoštevali.

Prometni davek od licitirane cene plača kupec.

Interesenti morajo pred pričetkom licitacije vplačati varščino
 v višini 10 % od izklicne cene. Varščino sprejemamo na dan
 licitacije do 12.00 ure.

Kupnino mora kupec poravnati v 15 dneh, vozilo lahko
 odpelje po predložitvi dokazila o plačilu.

Neuspehim ponudnikom bomo varščino vrnilo takoj po
 zaključku licitacije.

Osnovna šola
 prof. dr. Josipa Plemlja
 Bled

Osnovna šola prof. dr. Josipa Plemlja Bled razpisuje
 naslednja dela in naloge:

- UČITELJA MATEMATIKE za določen čas z nepolnim delovnim časom.
- Pogoj: PU matematike, nastop dela po dogovoru.
- UČITELJA RAZREDNEGA POUKA za nedoločen čas s polnim delovnim časom.
- Pogoj: učitelj razrednega pouka, strokovni izpit. Pričetek dela 5. 2. 1990.
- UČITELJA LIKOVNE VZGOJE za nedoločen čas s polnim delovnim časom.
- Pogoj: predmetni učitelj ali profesor. Nastop dela 5. 2. 1990.
- DELAVKE V KUHINJI za določen čas s polnim delovnim časom — nadomeščanje delavke na bolniškem in porodniškem dopustu.
- Pogoj: NK delavec (I. zahtevnostna stopnja), nastop dela takoj.
- DVEH ČISTILK za določen čas 6 mesecev, s polnim delovnim časom. Nastop dela 4. 11. 1989 oz. 23. 11. 1989.
- Pogoj: NK delavec (I. zahtevnostna stopnja).

Stanovanj ni.

Pisne prijave komisija sprejema v 8 dneh po objavi na naslov:
 Komisija za delovna razmerja pri Osnovni šoli prof. dr.
 Josipa Plemlja Bled, Seliška ul. 3.

GORENJSKI GLAS

**NA ODDELKU POSEBNIH
 PRODAJ VAM TA TEDEN
 PRIPOROČAMO NAKUP:**

- čokolade, piškotov, riža (1/2 kg) in NEKATERE VRSTE PIJAČ PO UGODNIH CENAH
- na tem oddelku lahko kupite tudi zavitke ozimnice ETA (vloženo sadje in zelenjava)
- v naši samopostrežni trgovini Vam priporočamo nakup čebule in jabolok za ozimnico

**VELEBLAGOVNICA NAMA ŠKOFJA
 LOKA**

KOMUNALNO, OBRTRNO IN GRADBENO PODJETJE
 KRANJ — z n. sol. o

TOZD Komunala
 TOZD VODOVOD KANALIZACIJA

OBVESTILO

Vse porabnike komunalnih storitev obveščamo, da se s 1. oktobrom 1989 povečajo cene:

- odvoz komunalnih odpadkov za 30 %
- proizvodnja in distribucija vode za gospodinjstvo, odvajanje in prečiščevanje odplak za gospodinjstvo 40%
- proizvodnja in distribucija vode za industrijo, odvajanje in prečiščevanje odplak za industrijo 45 %.

OKNA
 SENCILA
 VRATA

inles

Verjetno še ne veste:
DUTY FREE

Mednarodno podjetje
 SLOVENIJALES TRGOVINA

na Gorenjskem sejmu v Kranju
 ima bogato ponudbo
 in konkurenčne cene!

Odprto:
 pon. — pet. 12-19
 sob. 8-12

tel. 28-284

OBVESTILO

GORENJE SERVIS
 SERVISNA ENOTA KRANJ
 PREMEŠČA z 28. 9.
 1989 POSLOVNI LO-
 KAL IZ GLOBUSA NA
 TRG PREŠERNOVIH
 BRIGAD 10 — (ZA
 BOLTEZOM) ZA PRIJA-
 VO REKLAMACIJ
 OSTANEJO DOSEDA-
 NJE TEL. ŠT. 24-946 in
 23-480

**CENJENIM STRANKAM
 SE PRIPOROČAMO!**

GORENJSKI GLAS
 VEČ KOT ČASOPIS

SKUPŠČINA OBČINE KRANJ
 IZVRŠNI SVET

OBVESTILO OBČANOM

V skladu z odlokom o pripravi dopolnitev in sprememb dolgoročnega in srednjoročnega družbenega plana občine Kranj, ki ga je Skupščina občine Kranj sprejela na seji, dne 23. 11. 1988, je izvršni svet Skupščine občine Kranj pripravil osnutek sprememb in dopolnitev dolgoročnega plana občine Kranj za obdobje 1986 — 2000 in ga posredoval v obravnavo in sprejem zborom občinske skupščine. Kartografski del dolgoročnega plana in kartografska dokumentacija k temu planu sta od dne 20. 9. 1989 do 25. 10. 1989 razgrnjena v prostorih Upravne organizacije za urbanistično načrtovanje občine Kranj.

Predsednik
HENRIK PETERNEJ

Elita za vas — Elita za vas — Elita za vas — Elita za vas — Elita za vas — Elita za vas — Elita za vas — Elita za vas — Elita

od 2. do 7. 10. 1989

BAZAR 20 % popusta nad skupno vrednostjo 1.500.000 din

PEPELKA 20 % popusta nad skupno vrednostjo 2.500.000 din

NA KLANCU 20 % popusta nad skupno vrednostjo 3.500.000 din

Vse prodajalne so na Vodopivčevi ulici (Mohorjev klanec)

teden nakupa v Eliti — teden nakupa v Eliti — teden nakupa v Eliti — teden nakupa v Eliti — teden nakupa v Eliti — teden

POGLEJ, PRIMERJAJ, PREMISLI!

Gledate izdelek, ki ga uporabljamo vsak dan.
Da, to je originalna vzmetnica JOGI Termal,
ki ima svojo ceno;
danes ali po treh mesecih kreditiranja.

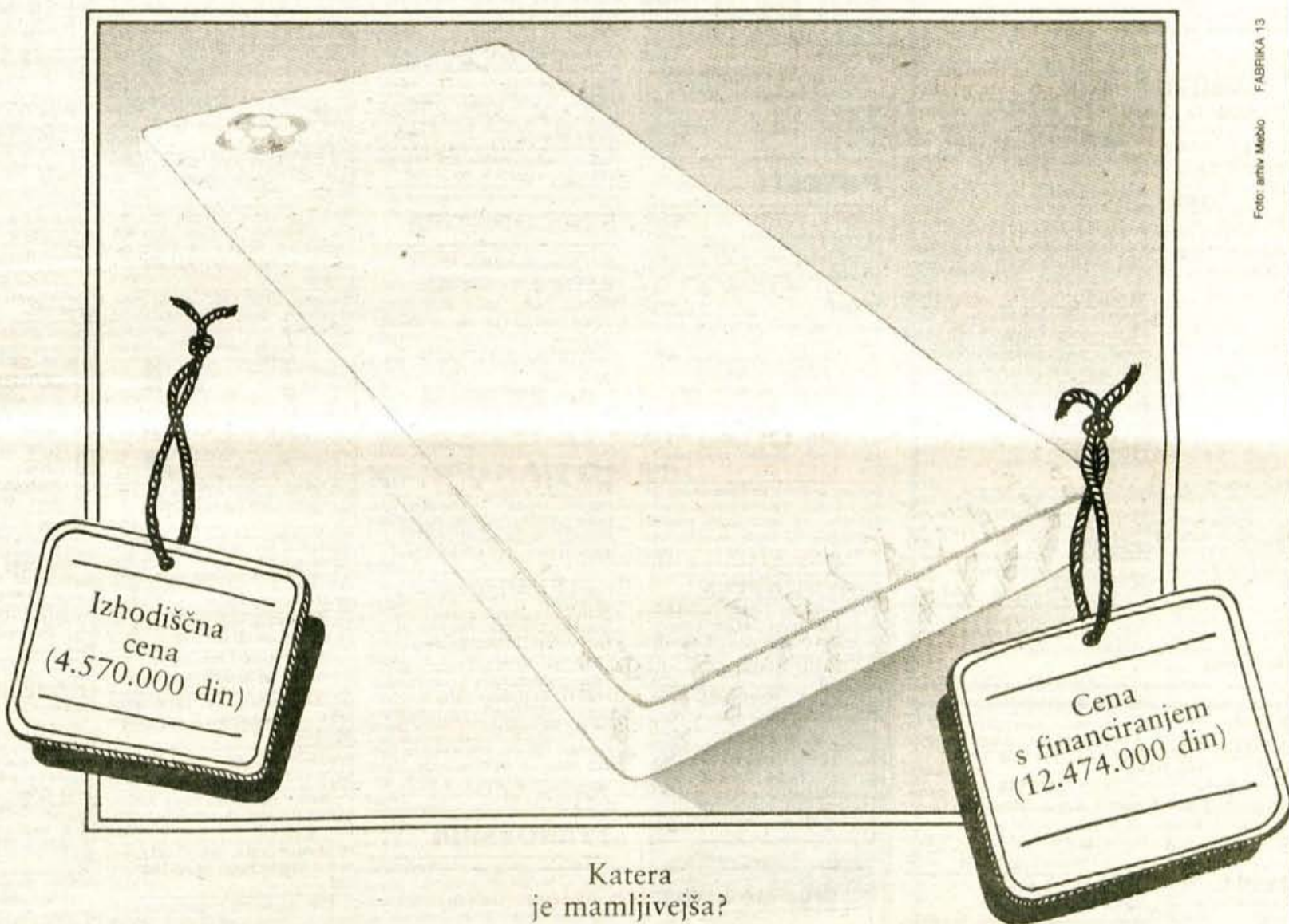

Foto: arhiv Meblo FABRIKA 13

Katera
je mamljivejša?

* Izhodiščna cena je bila izračunana 1. 8. 1989 v salonu Mebla v Ljubljani.

**MI NE DAJEMO POPUSTA PRI GOTOVINSKEM NAKUPU,
DAJEMO VAM MOŽNOST NAKUPA PO IZHODIŠČNI CENI!**

MEBLO

Nakup naših izdelkov z gotovino se splača!
(v salonih MEBLO in nekaterih trgovinah s pohištvo)

Saloni Mebla: Nova Gorica, Ljubljana, Celje, Maribor, Zagreb, Rijeka, Karlovac, Varaždin, Đakovo, Novi Sad,
Subotica, Stara Pazova, Novi Beograd, Sarajevo, Titograd, Skopje

